

Kardeljeva pl. 4, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel.: +386 (0)1 58 05 105
fax: +386 (0)1 58 05 104

Politbarometer 6/2012

junij 2012

Projekt

"Javnomnenjske raziskave o odnosu javnosti
do aktualnih razmer in dogajanj v Sloveniji"
je longitudinalni projekt CJMMK, ki poteka od januarja 1995 dalje

Ljubljana, 18. 6. 2012

Politbarometer, junij 2012

Poročilo o raziskavi, ki je bila opravljena v dneh od 11. 6. do 13. 6. 2012

V sredini junija 2012 smo v okviru Ciljnega raziskovalnega programa Kontinuirano raziskovanje in analiziranje odnosa javnosti do aktualnih razmer in dogajanj v Sloveniji izvedli drugo letošnjo meritev **Politbarometra junij 2012**(PB6/12)¹.

V tem poročilu podajamo kratek prikaz rezultatov meritve PB in prve ugotovitve. Z raziskavo smo, kot običajno, povpraševali o stališčih respondentov v zvezi s splošnim razpoloženjem in življenjskimi razmerami, z odnosom do delovanja osrednjih državnih organov, z zaupanjem v osrednje državne in družbene institucije, z opredeljevanjem do strank in z drugimi aktualnimi vidiki, predvsem v zvezi z bližajočimi se predsedniškimi volitvami ter odnosom javnosti do pravkar sprejetega Zakona o usklajevanju javnih financ ter razprave v Državnem zboru v zvezi s podelitvijo državne garancije za pridobitev posojila za TEŠ6.

Gradivo v poročilu je urejeno v sedem poglavij in sicer:

- 1.0 Kazalci splošnega zadovoljstva
- 2.0 Podpora vladi
- 3.0 Ocena dela osrednjih državnih organov
- 4.0 Zaupanje v institucije sistema
- 5.0 Strankarska opredeljevanja
- 6.0 Predsedniški kandidati
- 7.0 Druga aktualna vprašanja

¹ Longitudinalni projekt Politbarometer, ki poteka nepretrgoma od januarja 1995, v obdobju od januarja 2006 do jeseni 2010 ni bil financiran. Od 1. 10. 2010 dalje poteka na osnovi pogodbe o financiranju Ciljnih raziskovalnih programov Vlade Republike Slovenije. V novem projektne okviru bo raziskava potekala naslednja tri leta, do oktobra 2013.

Politbarometer junij 2012 je potekal v dneh od 11. do 13. junija 2012; na osnovi vzorca telefonskih naročnikov smo zajeli 911 polnoletnih oseb, prebivalcev Republike Slovenije, in z njimi izvedli telefonski intervju s pomočjo standardiziranega vprašalnika. Vzorec je potekalo iz vzorčne baze (BN=3430), ki je bila izčrpana do 27%. Telefonske intervjuje Politbarometra 6/12 je izvajalo 30 izšolanih anketarjev CJMMK, povprečni čas trajanja intervjuja (računalniška meritev) je bil 11 minut, medtem ko je bil skupni bruto čas trajanja ankete 390 ur.

Zasnovo vprašalnika PB06/12, kontrolo izvedbe in pripravo poročila je opravila skupina CJMMK: red. prof. dr. Niko Toš, doc. dr. Slavko Kurdija (nosilec projekta), Živa Broder, univ. dipl. soc., Rebeka Falle, univ. dipl. soc. in Špela Zajšek.

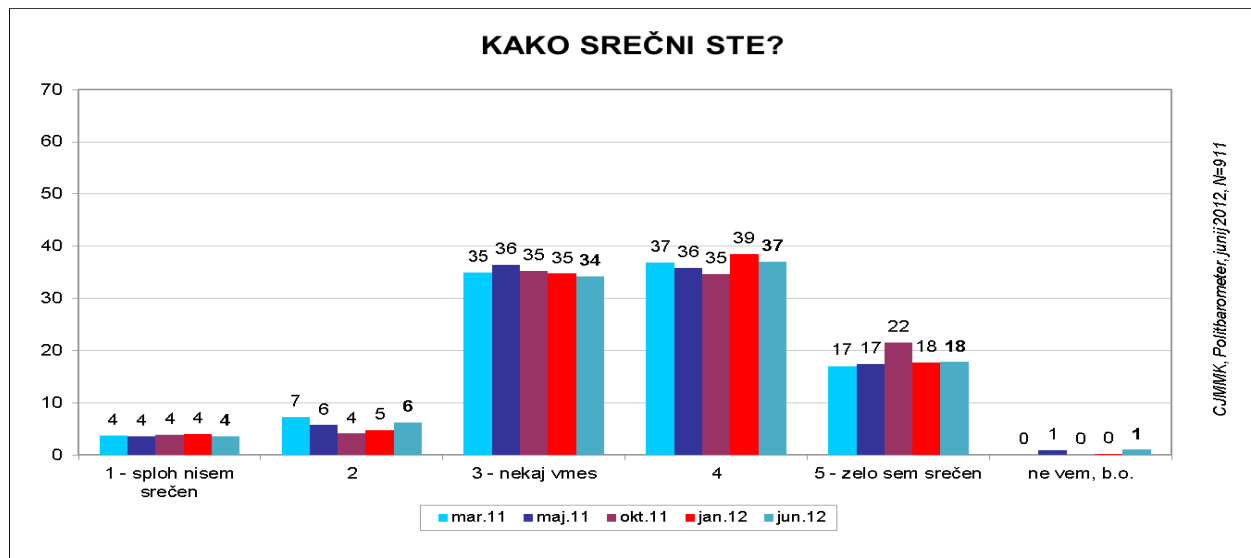
Poročilo vsebuje popoln pregled postavljenih vprašanj in dobljenih odgovorov – v prilogi. V nadaljevanju podajamo pregled najznačilnejših ugotovitev v opisni, grafični ali numerični obliki. Vsa vprašanja in merila v gradivu so povzeta v izvorni obliki. Ker gre v večini primerov za ponavljajoče se meritve, podajamo poleg aktualne meritve še pregled prejšnjih meritev.

Prikazi in analize podatkov temeljijo na sistemu vzorčnih uteži, ki zmanjšujejo pristranost in napake v rezultatih kot posledice vzorčenja.

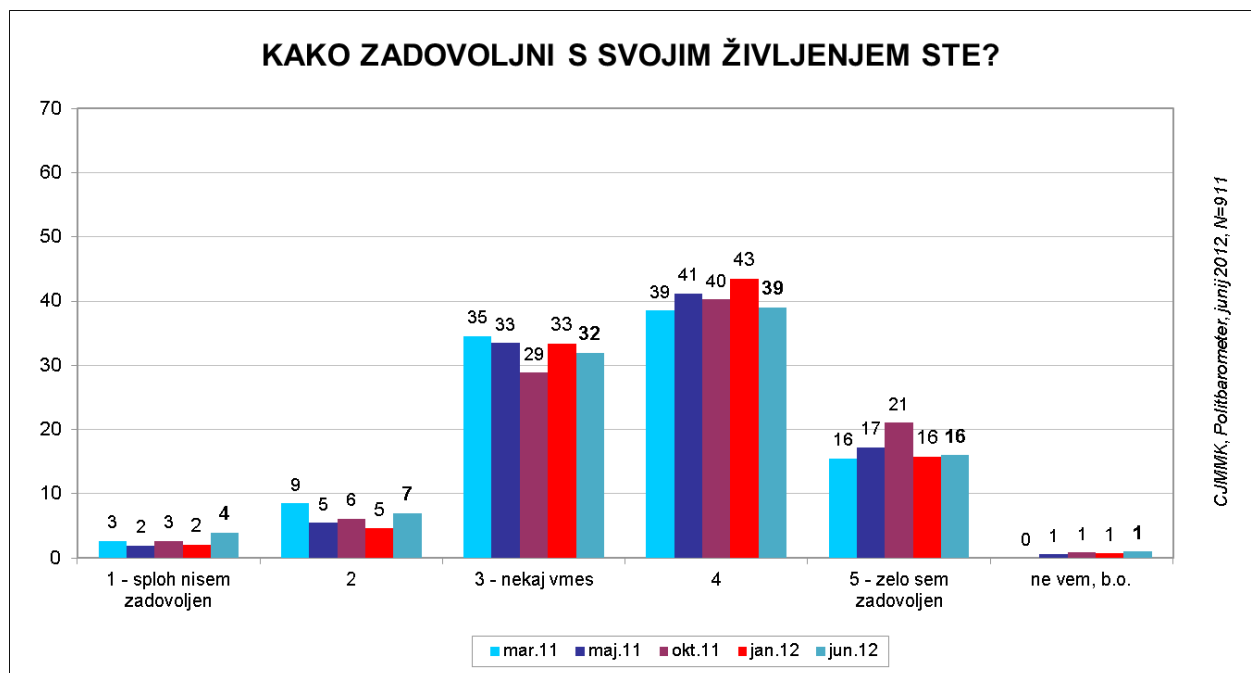
1.0 Kazalci splošnega zadovoljstva

V tem okviru so prikazane PB meritve stanja »srečnosti« (graf 1), »zadovoljstva z življenjem« (graf 2), »zadovoljstva z materialnimi razmerami« (grafa 3-4), »izražanje zaskrbljenosti glede izgube zaposlitve« (le zaposleni; graf 5) ter »zadovoljstva z demokracijo« (grafa 6-7). Dodana sta dva grafa, ki strnjeno prikažeta medčasovni potek izražanja zadovoljstva z razmerami (graf 8) oz. nezadovoljstva (graf 9) na treh opazovanih razsežjih.

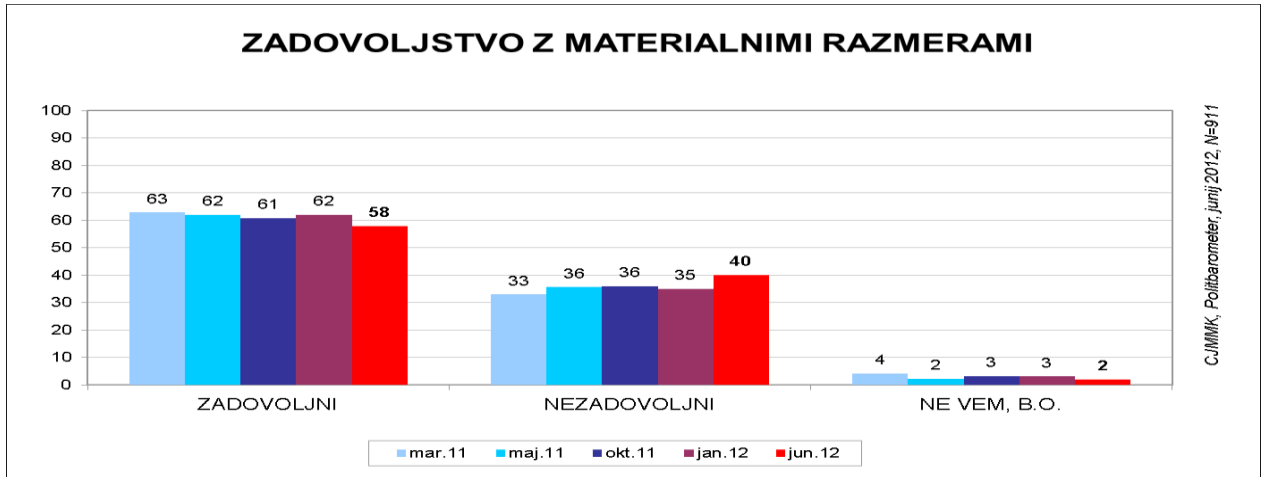
Graf 1

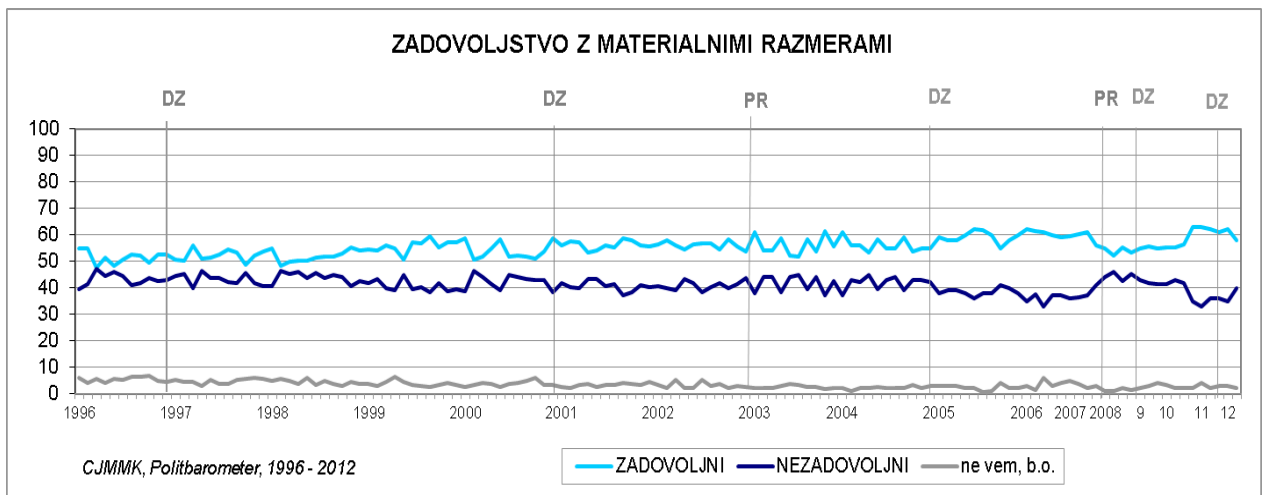
Graf 2

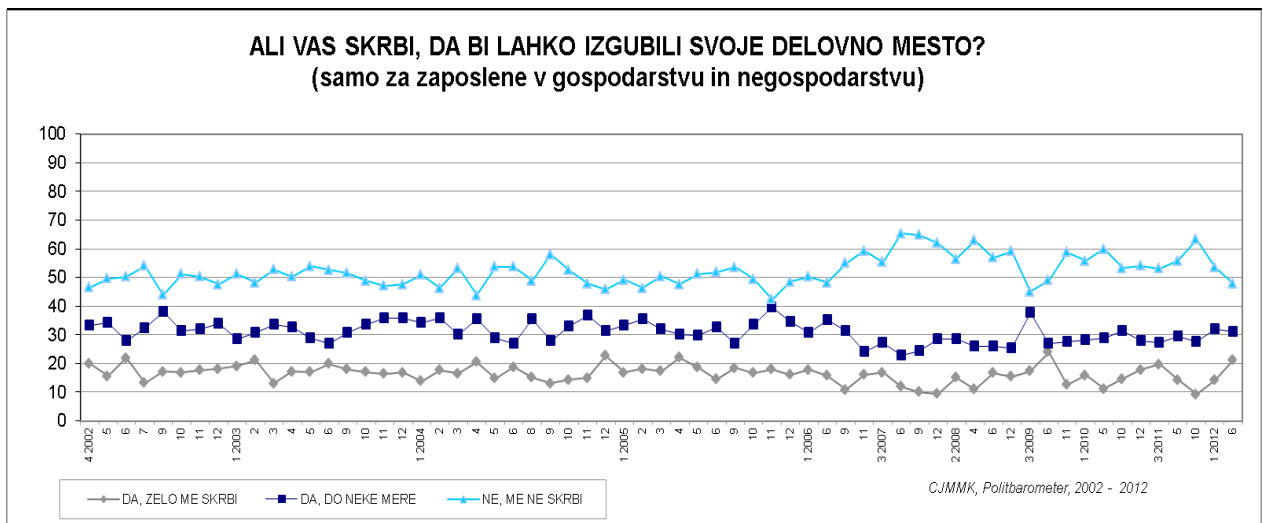
Graf 3

Graf 4

Graf 5

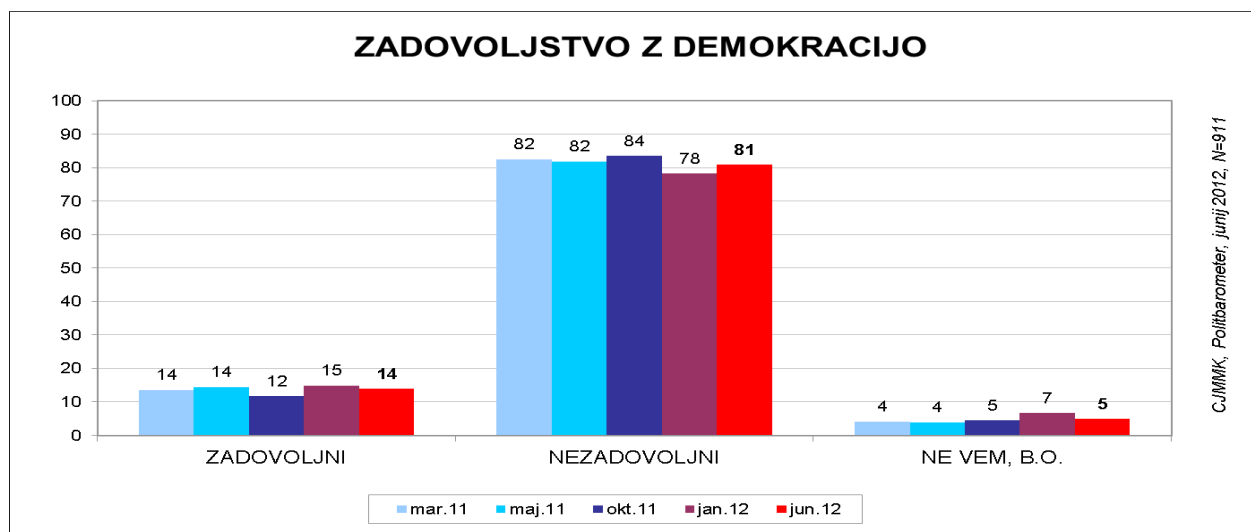
V medčasovnem poteku izražanja srečnosti, zadovoljstva z življenjem ter zadovoljstva z materialnimi razmerami opazimo vidnejši premik le v zadnjih dveh presekih. Tako v izražanju zadovoljstva z življenjem (graf 2) glede na predhodno meritev naraste delež respondentov, ki

sploh niso oz. niso zadovoljni (iz 7% v januarju na 11% v juniju) ter delež nezadovoljnih z materialnimi razmerami (iz 35% v januarju na 40% v juniju). Pri tem opazimo, da v obdobju iz konca 2010 postopno narašča delež nezadovoljnih z materialnimi razmerami (iz 33% na 40%). Na zaostrovanje razmer v zaposlitvenem polju pa kažejo premiki, prikazani v grafu 5. Delež zaskrbljenih zaradi možnosti izgube zaposlitve se dvigne nad dvoletno povprečje.

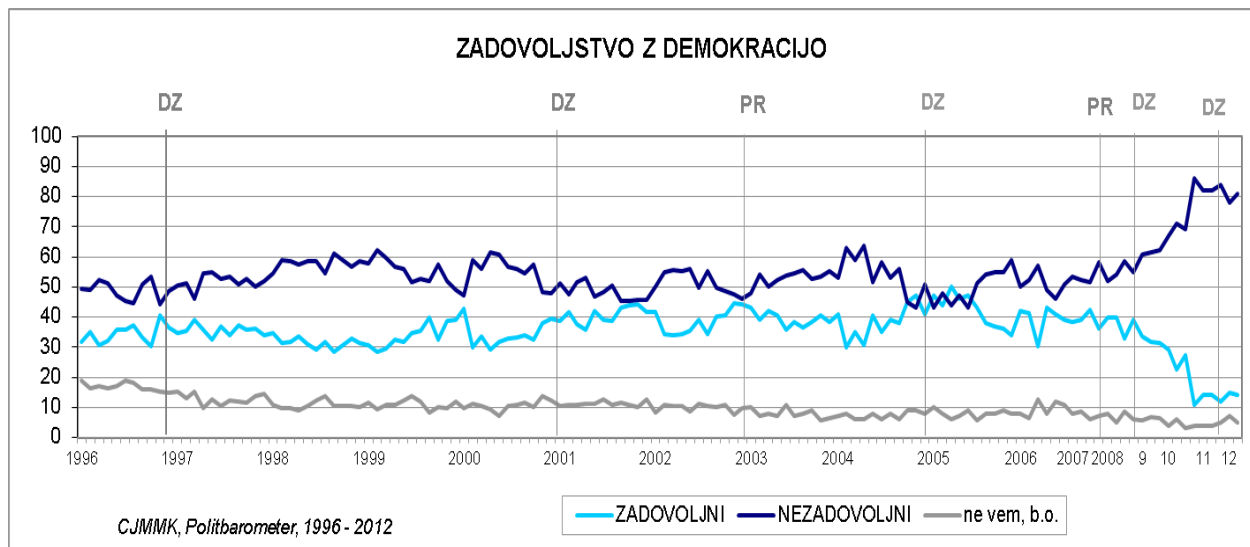
Vpogled v analizo na preseku meritve PB6/12 tudi tokrat potrdi ponavljajoče se ugotovitve o vplivu socialno-demografskih oz. strukturnih spremenljivk na izražanje zadovoljstev. Predvsem je očitno, da so v izražanju srečnosti ter zadovoljstva z življenjem in materialnimi razmerami vselej višje umeščeni, torej bolj srečni, bolj zadovoljni z življenjem respondenti iz najmlajše skupine respondentov (80%) kot respondenti iz najstarejše skupine (37%). Podobne razlike odkrijemo tudi med skupinama osnovnošolsko (nesrečni: 21%; srečni: 42%) ter višje in visokošolsko izobraženimi (nesrečni: 4%; srečni: 67%). Podobno sliko odkrijemo tudi pri izražanju zadovoljstva z življenjem. Najnižji delež zadovoljnih z življenjem odkrijemo med brezposelnimi (28%), le osnovnošolsko izobraženimi (42%), najvišje deleže pa med študenti in dijaki (73%), višje in visoko izobraženimi (70%), zaposlenimi v negospodarstvu (72%) itd. Nezaposlenost, torej izločenost iz delovnega okolja, izguba materialne stabilnosti, ni le vir materialne nestabilnosti, nezadovoljstva z življenjskimi razmerami, ne-sreče, temveč pomeni izpostavljenost nezaposlenih in njihovih družin stresu in izpostavljenosti boleznim.

Poseben vidik v izražanju zadovoljstva pomeni »zadovoljstvo z demokracijo«. Rezultat zadnje meritve je prikazan v grafu 6, daljne medčasovne primerjave pa v grafu 7. Očitno je, da nezadovoljstvo z razmerami v delovanju demokracije oz. parlamentarnega političnega sistema in delovanje političnih strank, ostaja na najvišji možni ravni. Zaostren odnos med javnostjo, volilnim telesom in institucionalnim sistemom se z razpustom parlamenta, predčasnimi volitvami in konstituiranjem nove vlade ni spremenil: krč očitno še vedno traja.

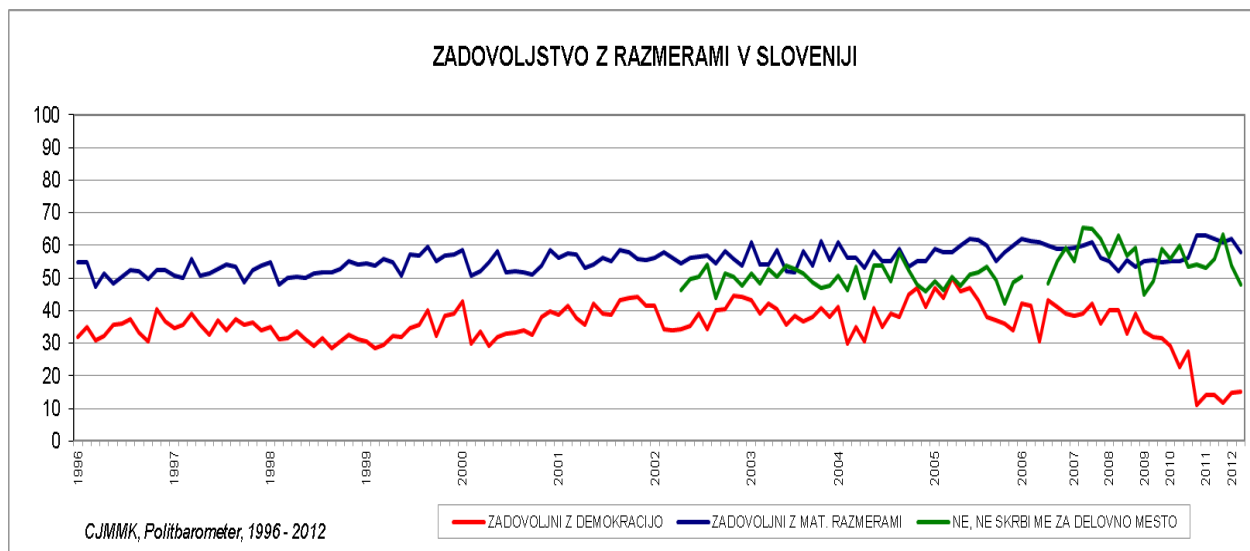
Graf 6

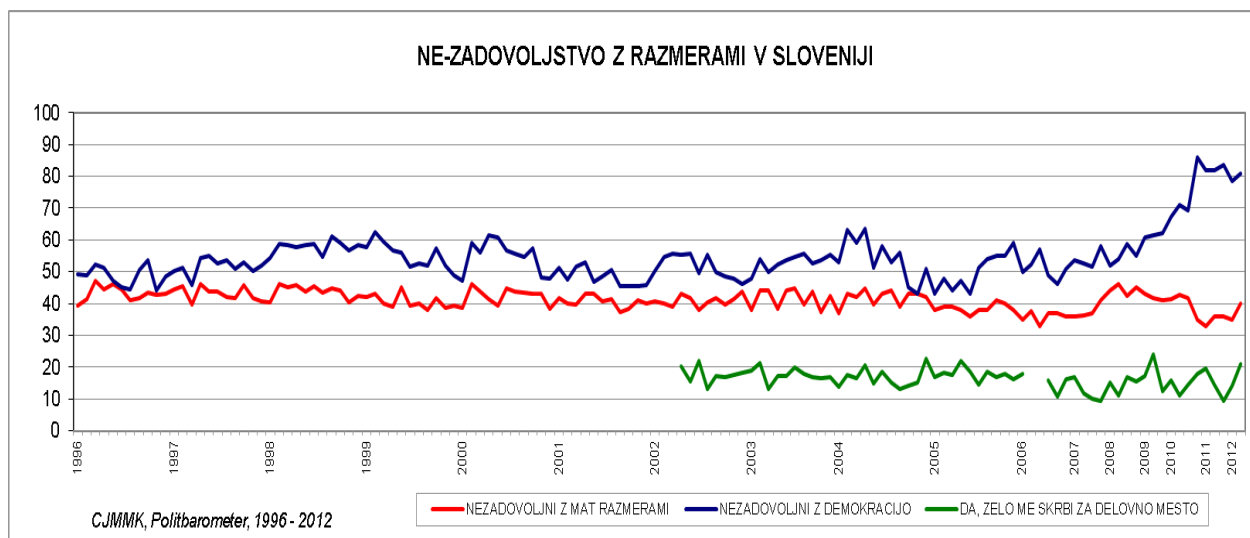
Graf 7

Graf 8

Graf 9

Strnjen prikaz trendov v izražanju zadovoljstva oz. nezadovoljstva ilustrirata grafa 8 in 9. Seveda prejkoslej velja, da je obseg izraženega nezadovoljstva z materialnimi razmerami, pa tudi z življenjskimi razmerami nasploh in izražanje osebne ne-srečnosti, visok, in da nakazuje neravnovesja in nesigurnost med ljudmi. Hkrati pa je očitno, da je pomemben izvor teh nezadovoljstev in nesigurnosti v političnih razmerah in odnosih oz. v prevladujočem nelagodju, ki ga ljudje občutijo v odnosu do delovanja politike, političnih in državnih institucij in političnih strank. To se izraža tudi v prevladujočem nezaupanju do političnih institucij.

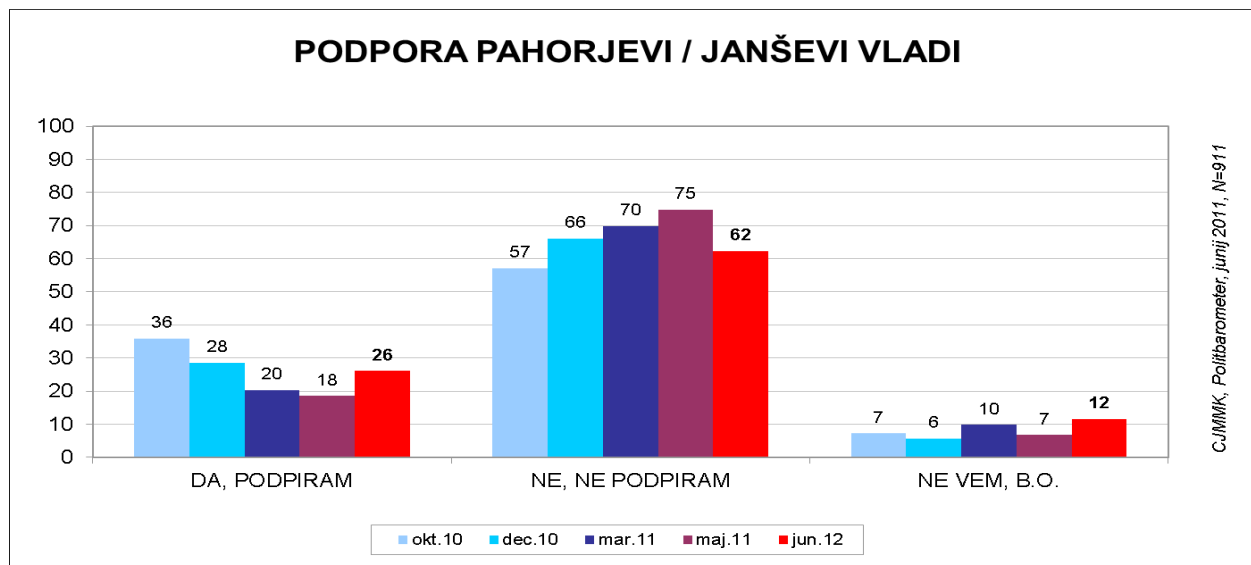
2.0 Podpora vladi

Vprašanje »Ali podpirate vlado (Janeza Janše), ali ne?«, je indikator širokega spektra, ki nakazuje odnos volilnega telesa oz. javnosti do vsakokratnih nosilcev izvršne oblasti. Pri tem je poimensko izpostavljen mandatar kot personifikacija izvršne oblasti v parlamentarnem sistemu. Vprašanje smo prvič formulirali januarja 2001.

Rezultati tokratne meritve so prikazani v grafu 10. Na postavljeno vprašanje respondenti zlahka odgovarjajo. Tokrat sta slabi dve tretjini vseh (62%) izrekli nepodpore Janševi vladi, četrtina (26%) pa je izrekla podporo; dobro desetina (12%) je ostala neopredeljenih.

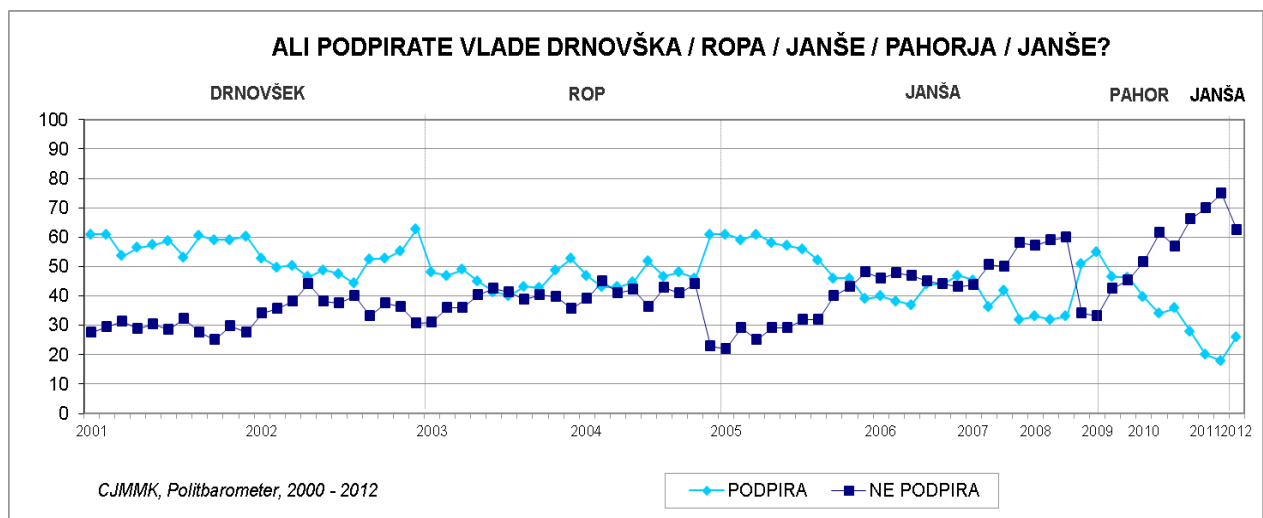
Bližnje primerjave pokažejo, da je aktualna podpora neznatno pod ravno, ki jo je bila deležna Pahorjeva vlada decembra 2010; podoben, a na nekaj nižji ravni, je delež nepodpore – in nekaj več kot v povprečju je neopredeljenih.

Graf 10

Daljne primerjave so prikazane v grafu 11. Očitno je, da v razmerju med volilnim telesom in nosilci izvršne oblasti še vedno veljajo zaostreni odnosi, ki se izražajo v nepodpori oz. odklanjanju kot prevladujočem odnosu, ki se je vzpostavil v drugi polovici leta 2007 in se ohranjal vse do izteka mandata predhodne Janševe vlade ter se ponovno vzpostavil na prehodu iz konca leta 2009 in se do »vrhunca« razvil ob zaključku skrajšanega mandata Pahorjeve vlade. Postavitev nove vlade v letošnjem letu v bistvu ne spremeni temeljnega razmerja nezaupanja. Kot smo že ugotovili, visoko odklanjanje oz. nepodpora izvršne oblasti prejkoslej pušča neodgovorjeno vprašanje o njeni legitimnosti.

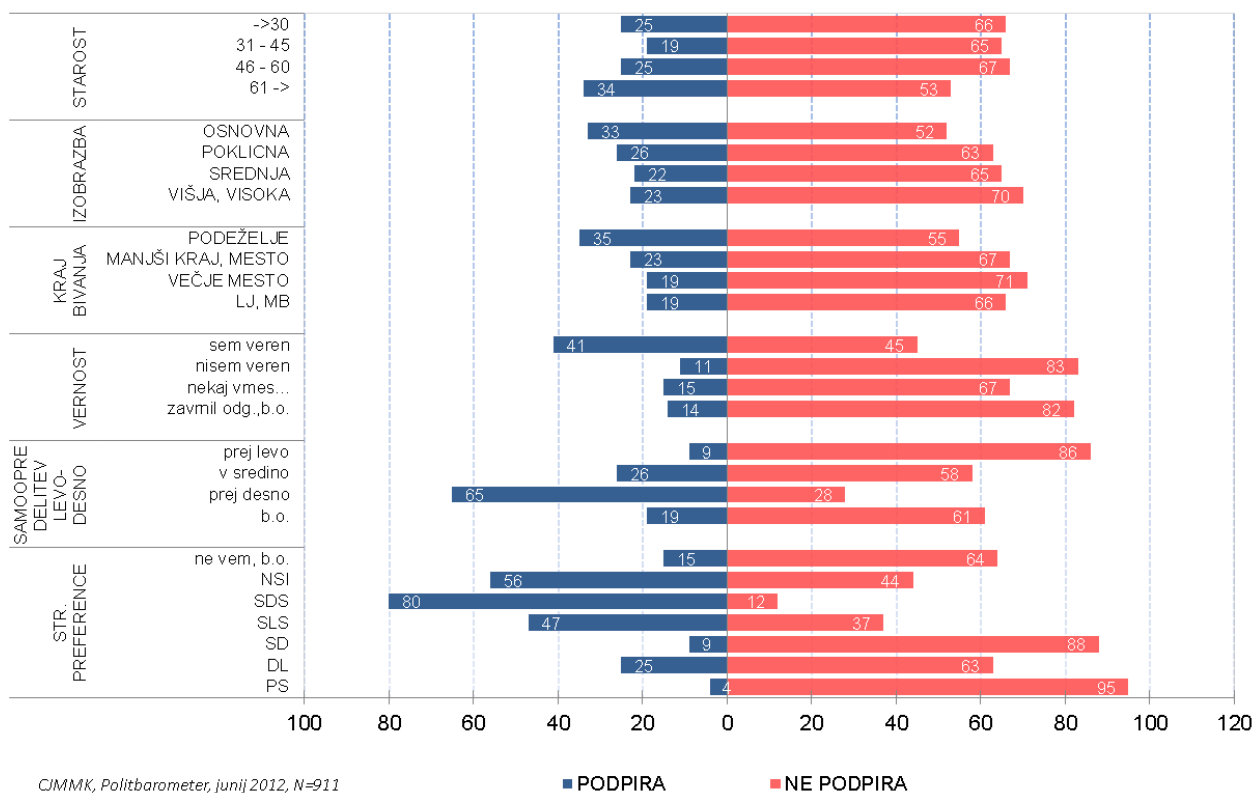
Graf 11

Graf 12 ponazarja socialno-demografske in politično nazorske vplive na oblikovanje opredelitev do vlade. Očitno je sicer, da pripadnost starostnim, izobrazbenim skupinam sodoloča opredeljevanje do vlade. Za vse te skupine velja prevladujoč odklonilen odnos, ki pa bolj kot v povprečju izstopa med respondenti srednjih in najmlajše starostne skupine in še posebej med respondenti iz višjih izobrazbenih skupin. Podpore vladi pogosteje kot v povprečju izrekajo najstarejši in najmanj izobraženi, pa tudi respondenti s podeželja. Mnogo izrazitejši je vpliv nazorsko-političnih dimenzij. Tako se na primer med vernimi delež podpornikov povzpne skoraj dvakrat nad povprečje (41%) in je med njimi nepodpornikov le nezatno več (45%); med nevernimi je podpornikov vlade za dvainpolkrat manj kot v povprečju (11%), delež nepodpornikov pa dosega »plafon« (83%). Še bolj očiten je vpliv nazorske opredeljenosti na levo/sredina/desno. »Levičarji« skoraj v celoti (86%) vlade ne podpirajo, »desničarji« pa ji v veliki večini (65%) izrekajo podporo itd. Prikaz seveda potrди tudi visoko povezanost med opredeljevanjem do vlade in strankarskimi preferencami. Najvišjo podporo uživa vlada med preferenti SDS (80%), najvišji delež nepodpore pa »odkrijemo« med preferenti SD (88%) in še posebej PS (95%). Obe opozicijski preferenčni skupini torej vlado v celoti odklanjata. Tako izostrenega razmerja v odnosu do vlade, kot se izraža v tokratnem javnem mnenju (v obdobju meritev na osnovi tega vprašanja) še nismo zabeležili.

Graf 12

ALI PODPIRATE VLADO JANEZA JANŠE?

CJMMK, Politbarometer, junij 2012, N=911

3.0 Ocena dela osrednjih državnih organov

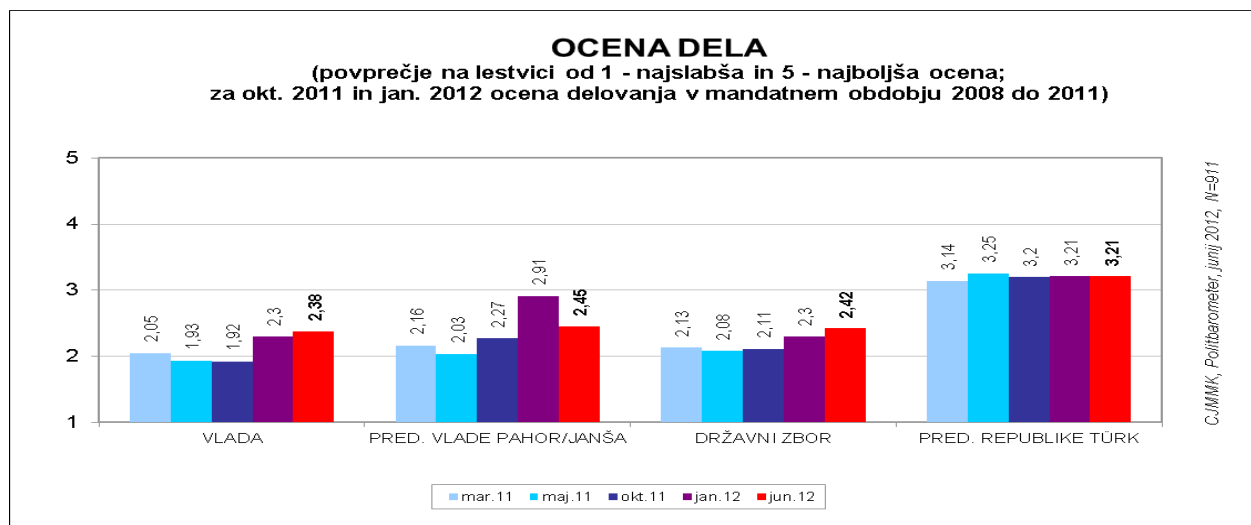
V tem delu so prikazani rezultati meritev uspešnosti delovanja osrednjih državnih organov.

V zadnjem poročilu PB januar 2012 smo ugotovili izrazito kritičnost do razmer v političnem sistemu, ki se izrazi v prevladujočem, lahko bi rekli, skoraj potopljenem negativnem odnosu do delovanja osrednjih ustanov demokratičnega sistema: do državnega zbora, vlade in predsednika vlade. Enako kritično je vrednoteno tudi delovanje opozicije. Deloma izvzeta iz takšnega negativnega vrednotenja je institucija Predsednika republike, medtem ko državni zbor, vlada in predsednik vlade ter opozicija dosegajo doslej najnižje odmerjene ocene uspešnosti delovanja. Ocene Predsednika republike pa so na ravni, značilni za ocene uspešnosti njegovega predhodnika J. Drnovška ob koncu mandata«.

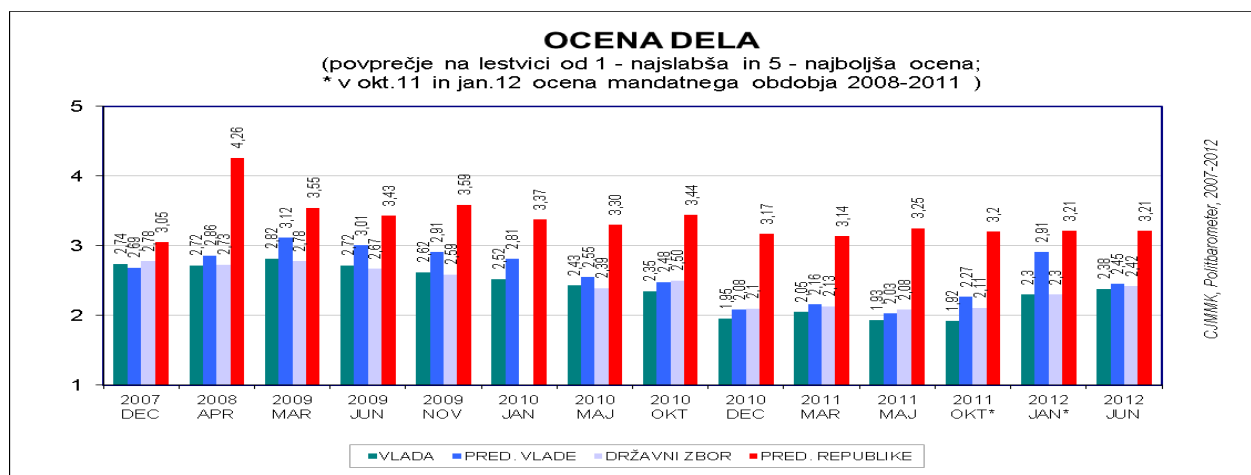
Rezultati tokratne meritve pa nakažejo nekaj manjših vzgibov v ocenjevanju uspešnosti osrednjih državnih organov. Premike zaznamo predvsem pri ocenjevanju uspešnosti vlade, državnega zbora in predsednika vlade. Od zaključnega vtisa o uspešnosti delovanja predhodne vlade, ob izteku njenega mandata, tokrat respondenti ocenjujejo uspešnost delovanja nosilcev oblasti po nekaj mesecih njihovega delovanja. V grafu 13 so prikazane srednje vrednosti ocen uspešnosti delovanja. Predvsem je očiten padec v srednji vrednosti ocene predsednika vlade,

glede na visoko zaključno oceno predhodnika (iz 2.91 na 2.45); očitno pa je tudi, da je ocena aktualnega predsednika značilno višja kot so ocene njegovega predhodnika v obdobju marec-oktober 2011. Oceni državnega zbora in vlade kot celote sta rahlo višji od ocen iz januarske meritve in značilno višji od povprečja ocen, dobljenih v lanskem letu. Potek ocenjevanja v daljši retrospektivi je prikazan v grafu 14. Podobno kot pri izražanju podpori vladi, se tudi v ocenjevanju uspešnosti delovanja osrednjih državnih organov pokaže, da je kritičnost pri tem ocenjevanju sicer vseskozi prisotna, postopno zaostrovanje pa opazimo v prehodu v leto 2010 in skozi vse leto 2011. Aktualna meritev deloma korigira negativen trend.

Graf 13

Graf 14

Iz grafa je razvidno, kako se skozi čas oblikujejo in izražajo ocene uspešnosti delovanja predsednika republike, ki sicer ostaja vseskozi daleč nad ravnjo ocen preostalih opazovanih organov. Zaostreno razmerje med javnostjo in politiko pa se – čeprav ne z isto ostrino – kaže tudi v ocenjevanju uspešnosti delovanja predsednika republike.

Pregled analitičnega gradiva seveda potrди že prej nakazane povezave. Poglejmo si, kako se to izrazi v ocenjevanju predsednika vlade in predsednika republike. Predsednika vlade tokrat

dobra polovica vseh (51%) oceni (zelo/neuspešno), kot uspešnega (zelo/uspešno) pa ga oceni dobra petina vseh respondentov (21%). Z bistveno višjimi deleži ocen neuspešno izstopajo višje in visoko izobraženi (60%), zaposleni v negospodarstvu in prebivalci večjih mest (63%), nepodporniki vlade (78%), levo samoopredeljeni (74%), preferenti SD (70%), preferenti PS (90%!) ipd. Med vsemi opazovanimi skupinami, razen med desno samoopredeljenimi (46%) ter preferenti NSI (45%) in SDS (66%), negativni ocenjevalci močno presegajo pozitivne. Posebej je omembe vredno odkritje, da tudi med strankarsko neopredeljenimi, ki predstavljajo daleč največji delež opazovanega vzorca, negativne ocene (54%) kar za šestkrat presegajo delež pozitivnih ocenjevalcev (9%). Med preferenti SLS delež negativnih ocenjevalcev (46%) izrazito presega delež pozitivnih (21%) itd.

Podobne vplive, vendar deloma z nasprotnimi predznaki, opazimo tudi v izražanju odnosa do uspešnosti delovanja Predsednika republike. Na sumarni ravni Predsednika republike kot uspešnega ocenjuje 43% vseh respondentov, kot neuspešnega pa 26%. S povišanimi deleži pozitivnih ocen izstopajo predvsem respondenti iz najvišje starostne skupine (61 in več: 53%), zaposleni v negospodarstvu (51%), samozaposleni (50%), upokojenci (51%), respondenti s področja Ljubljane in Maribora (59%), levo samoopredeljeni (59%) ter še posebej preferenti SD (64%), PS (73%) itd. S povišanimi deleži ocen »neuspešno« pa glede na povprečje (26%) izstopajo respondenti iz skupin od 31 do 45 let starih (34%), brezposelni (37%), desno samoopredeljeni (44%) in še posebej preferenti NSI (51%), SDS (47%) in SLS (61%) itd. Vendar pa velja, da z izjemo zadnjih treh skupin ter skupine podpornikov »vlade Janeza Janše« ter brezposelnih, delež pozitivnih ocenjevalcev bolj ali manj izrazito presega negativne. V ocenjevanju uspešnosti delovanja predsednika vlade torej močno prevladujejo negativni ocenjevalci, v ocenjevanju delovanja predsednika republike pa izrazito pozitivni ocenjevalci.

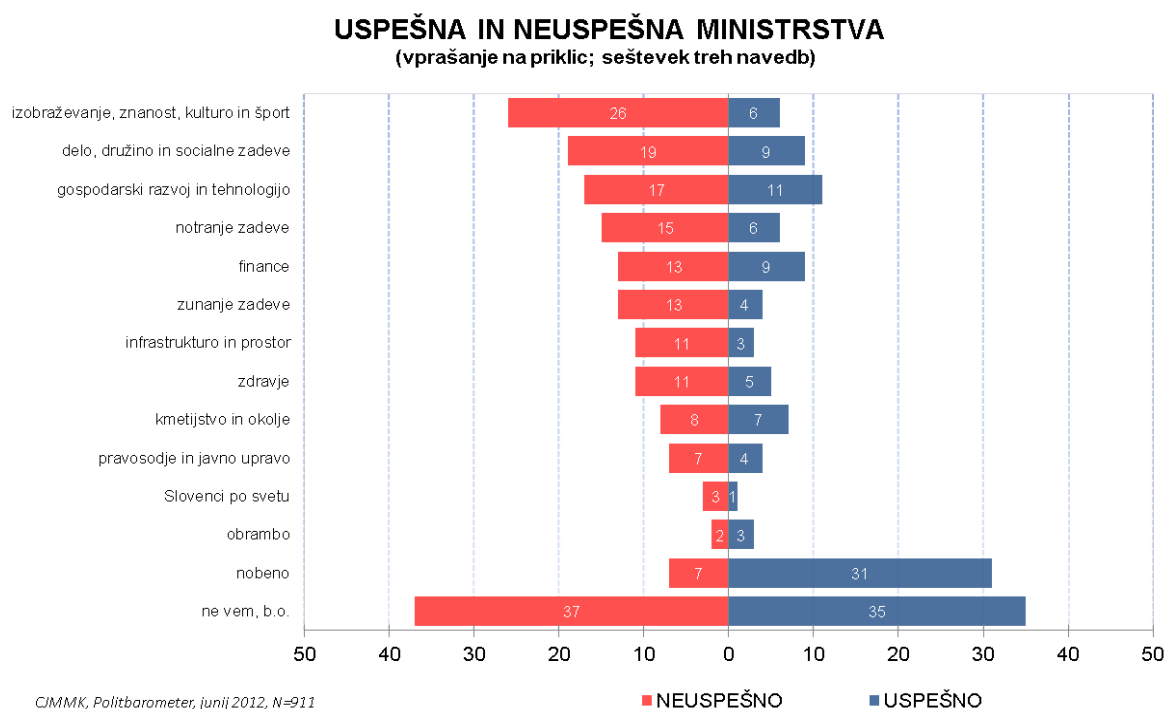
Po daljšem premoru smo tokrat ponovno v raziskavo vključili vprašani, ki sta glasili takole: »Navedite tri ministrstva oz. ministre nove vlade, ki po vašem mnenju delujejo učinkovito in bi jih lahko ocenili z oceno uspešno!«² Rezultat tokratne meritve je prikazan v grafu 15. Pri navajanju uspešnih ministrstev je tretjina vseh respondentov (31%) odgovorilo, da noben minister oz. ministrstvo ni uspešno, dodatna dobra tretjina (35%) pa je ostala ob vprašanju brez odgovora, nevedna. Preostala tretjina vseh respondentov pa je navajala ministre oz. ministrstva, v povprečju vsak respondent po dve. Kot uspešni z največ navedbami (11%) izstopajo minister Žerjav na gospodarskem področju, sledita pa mu minister Vizjak na področju dela, družine in sociale ter minister Šušteršič, za finance, tem pa sledi minister za kmetijstvo in okolje (7%) itd.

Pri navajanju neuspešnih ministrstev je dobra tretjina respondentov (37%) ostala ob vprašanju neopredeljena (ne vem, b.o.) in le majhna skupina vseh respondentov (7%) je na vprašanje

² Oceno uspešnosti delovanja posameznih ministrstev smo do vključno leta 2004 alternativno merili posamič s pomočjo 5-stopenjske lestvice oz. z enako formulacijo kot tokrat z zbiranjem odgovorov na priklic o t. i. uspešnih oz. neuspešnih ministrstvih.

odgovorila, da ni nobenega neuspešnega ministrstva oz. ministra. Kopičenje navedb o neuspešnih ministrih oz. ministrstvih je izrazito in močno izdiferencirano. V vrh po številu navedb stopa minister Turk s področja izobraževanja, znanosti, kulture in športa (26%), sledijo pa mu ministri za področje dela, družine in sociale (19%), za gospodarstvo (17%) za notranje zadeve (15%), za finance in za zunanje zadeve (13%), za zdravje ter za infrastrukturo in prostor s po 11% itd.

Graf 15

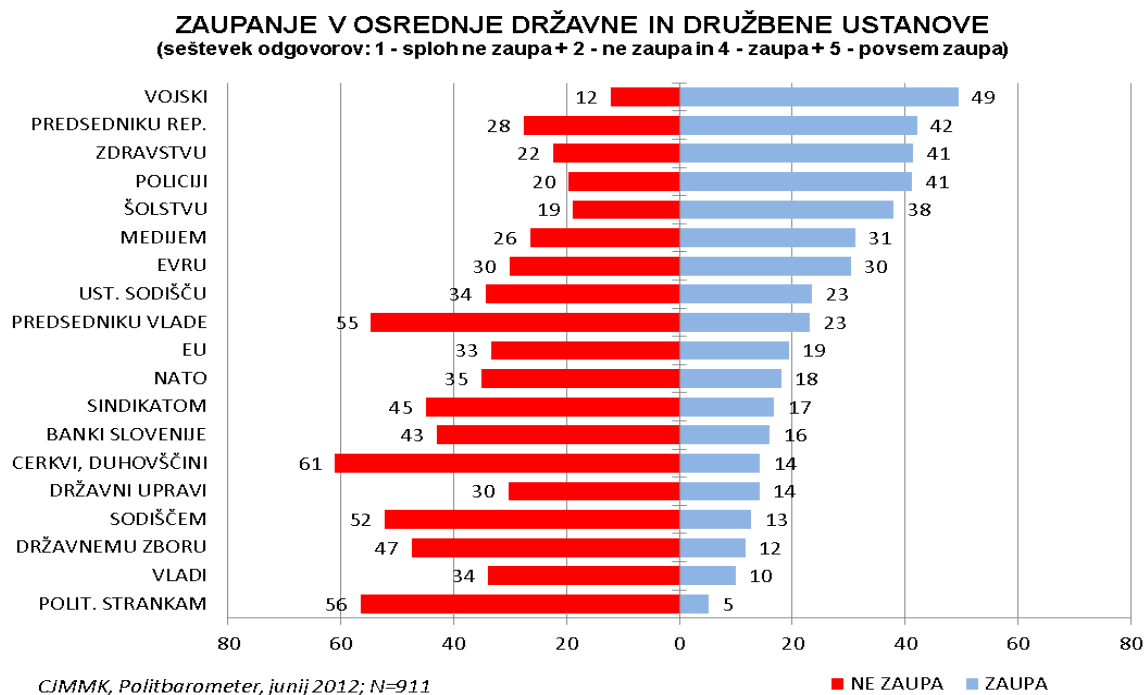
Analiza pokaže, da bolj pogosto kot v povprečju ministrstva kot uspešna navajajo respondenti iz starostne skupine 46 do 60 let (za delo, družino, za finance, za gospodarstvo) oz. iz skupine 61 in več (ista ministrstva kot prej), visoko in višje izobraženi (ministrstva za delo, družino, za finance, za gospodarstvo) in prav tako tudi upokojenci itd. Posebej učinkoviti pri navajanju uspešnih ministrstev so respondenti, ki podpirajo vlado Janeza Janše. Ti pogosto navajajo kot uspešna ministrstva: za delo, družino (20%), za gospodarski razvoj (22%), za notranje zadeve (12%), za izobraževanje, znanost, kulturo (15%). Še posebej izrazito pa z navajanjem uspešnih ministrstev prednjačijo preferenti SDS, ki najpogosteje kot uspešna navajajo ministrstva: za delo, družino (26%), za gospodarski razvoj (20%), za izobraževanje, znanost, kulturo (18%), za finance in notranje zadeve (16%) itd. Med preferenti SD z več navedbami izstopa minister za gospodarstvo (12%), med preferenti Državljanske liste izstopajo ministri za gospodarski razvoj (21%), za finance (15%), za pravosodje (13%) itd. Med preferenti PS pa mnogo manj izrazito izstopajo ministrstvo za kmetijstvo (12%) in za finance (10%) itd, itd. Očitno je, da je ocenjevanje uspešnosti ministrstev v domeni podpornikov vlade in v izraziti povezavi s preferencami za vladne stranke.

Podobno sliko, le z nasprotnim predznakom, kaže analiza navajanja neuspešnih ministrstev. Med sociodemografskimi skupinami z najvišjo pogostostjo navajanja neuspešnih ministrstev izstopajo višje in visoko izobraženi. Ti posebej izdvajajo naslednja ministrstva: za izobraževanje, znanost (37%), za notranje zadeve (22%), za gospodarski razvoj (22%), za delo, družino (19%), za finance in zunanje zadeve (17%), za infrastrukturo in prostor (16%), za zdravje (12%), za pravosodje (11%) itd. Enako pogosto in s približno enakimi poudarki nastopa tudi skupina respondentov, ki ne podpirajo vlade Janeza Janše. Kot neuspešna ministrstva ti navajajo področja: za izobraževanje, znanost (34%), za delo, družino (23%), za gospodarski razvoj (22%), za notranje zadeve (20%), za zunanje zadeve (17%), za infrastrukturo in prostor (15%), za zdravje (13%) it. Podobno konfiguracijo odgovorov neuspešnih ministrstev odkrijemo tudi med preferenti SD: ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo (32%), za delo, družino (26%), za gospodarski razvoj (28%), za infrastrukturo (18%) itd. ter med preferenti PS: za izobraževanje, znanost, kulturo (46%), za zunanje zadeve (25%), za delo, družino (24%), za gospodarski razvoj, infrastrukturo in notranje zadeve (19%), za finance (16%) itd. Med kritiki posameznih ministrstev oz. ministrov pa izstopajo tudi preferenti koalicijskih strank. Tako npr. preferenti Državljanske liste kot neuspešna navajajo naslednja ministrstva: za gospodarski razvoj (27%), za delo, družino (25%), za finance (20%), za notranje zadeve (15%) in za zdravje (celo 30%) itd. Med preferenti SDS z največ navedbami kot neuspešno ministrstvo izstopa Ministrstvo za izobraževanje, znanost in kulturo (16%), sledijo pa notranje in Ministrstvo za pravosodje (11%) ter Ministrstvo za gospodarski razvoj (10%) itd. V majhni preferenčni skupini NSI pa kot kritični izstopajo naslednji resorji: gospodarski razvoj (27%), pravosodje (21%), izobraževanje, znanost, kultura (16%) itd. Očitno je torej, da navajanje neuspešnih ministrstev oz. ministrov ni zgolj v domeni »opozicijsko« opredeljenih respondentov. Čeprav so seveda razlike očitne. Tako je paleta in gostota navedb levo samoopredeljenih široka in izrazita, med desno samoopredeljenimi pa kot manj uspešni izstopajo: Ministrstvo za gospodarski razvoj (17%), za notranje zadeve (15%), za izobraževanje, znanost, kulturo (14%), za zunanje zadeve (12%), za zdravje (11%) itd.

4.0 Zaupanje v institucije sistema

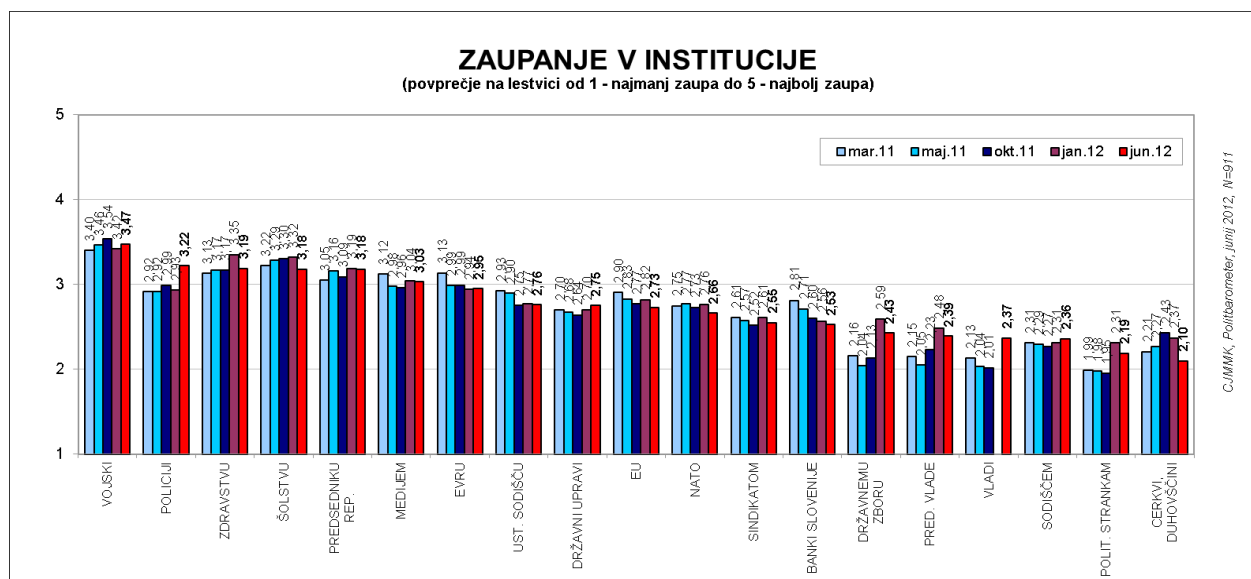
Tokratne meritve v okviru tematskega bloka »zaupanje v institucije« (prikazane v grafih od 16 do 22) so ostale v obsegu ustaljenega nabora področja javnih služb in osebkov civilne družbe. Rezultat meritve zaupanja je prikazan v grafu 16. Med ustanove z visokim zaupanjem se uvrščajo vojska (49%), Predsednik republike (42%), zdravstvo in policija (41%) ter šolstvo (38%). Med ustanove z najnižjimi deleži zaupanja so uvrščene politične stranke (5%), vlada (10%), državni zbor (12%), sodišča (13%), državna uprava ter cerkev in duhovščina (14%). Med vsemi ustanovami se z daleč najvišji deležem izraženega nezaupanja uvrščajo: v vrh cerkev in duhovščina (61%!), sledijo politične stranke (56%), predsednik vlade (55%), sodišča (52%), državni zbor (47%), sindikati (45%) in Banka Slovenije (43%!).

Graf 16

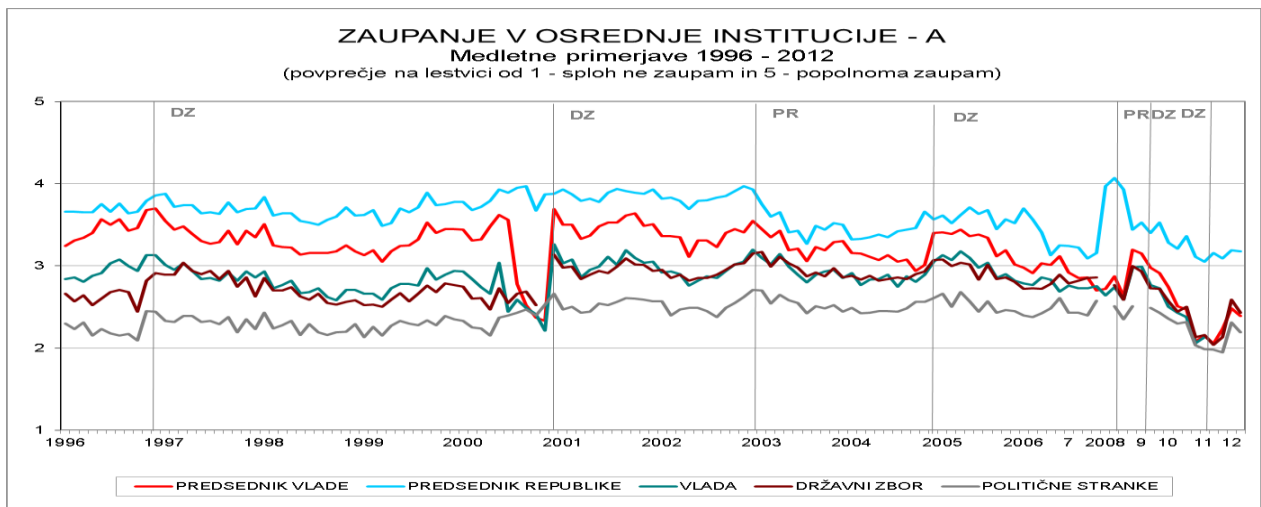
Umestitve opazovanih ustanov v rang na osnovi srednjih vrednosti so prikazane v grafu 17. Zaporedje v vrhu umeščenih ustanov se deloma spremeni: najvišje je umeščena vojska, sledijo ji policija, zdravstvo, šolstvo in predsednik republike. Na dnu ranga pa se umeščajo cerkev in duhovščina, politične stranke, sodišča, vlada, predsednik vlade. Graf vsebuje tudi bližnje medčasovne primerjave, ki kažejo prerezporejanja v obdobju zadnjih meritev, od marca lanskega leta do junija letos. Glede na januarjsko meritev so se višje uvrstile naslednje ustanove: policija, državna uprava in sodišča, seveda vsaka od teh ustanov na svoji ravni. Predvsem je viden skok navzgor pri policiji in izrazit padec pri cerkvi in duhovščini.

Graf 17

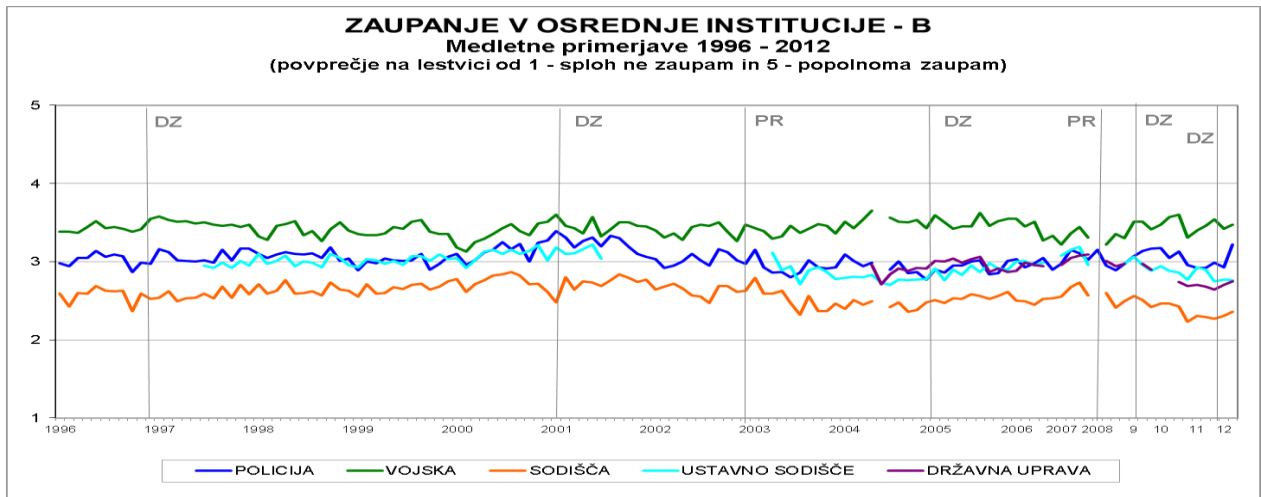

V grafih 18 do 22 so prikazana gibanja v izražanju zaupanja v opazovane ustanove po skupinah. Graf 18 ponazarja globino padca v izražanju zaupanja v državne ustanove, ki ga zadnje meritve le deloma korigirajo. Ključno vprašanje delovanja demokratičnega institucionalnega sistema je vprašanje zaupanja. To ne velja le za izvršno oblast, ampak v enaki meri za parlament, izrazito tudi za sodstvo, ustavno sodišče, pa tudi za državno upravo. Le ustanovi, ki pokrivata področje obrambe in varnosti, namreč policija in vojska, prejkoslej v Sloveniji uživata sorazmerno visoko zaupanje, čeprav se v mednarodnih primerjavah izkaže, da je njim izrečeno zaupanje pod ravno povprečij, ki jih ti dve ustanovi dosegata v razvitih demokracijah v Zahodni Evropi.

Graf 18

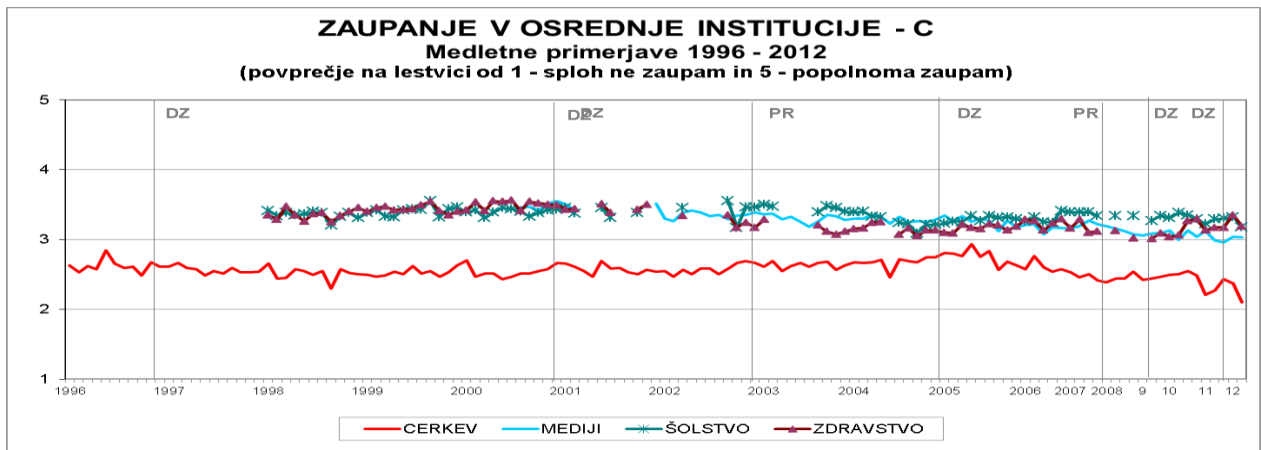
Graf 19

Graf 20 predvsem ponazarja stabilnost izraženega zaupanja v šolstvo in zdravstvo (le z neznatnimi nihljaji) in jasno razpoznaven trend upadanja zaupanja v cerkev in duhovščino. Ta trend je očiten nekako od sredine leta 2006 dalje. Aktualna junijska izmera zaupanja cerkvi in duhovščini je dosegla dno doslej izmerjenega zaupanja kaki ustanovi nasploh. Z nekaj več zaupanja cerkvi in duhovščini izstopajo preferenti NSI in SDS in desno samoopredeljeni. Pretežno nezaupanje cerkvi, nekako na ravni zaupanja oz. nezaupanja v politične stranke,

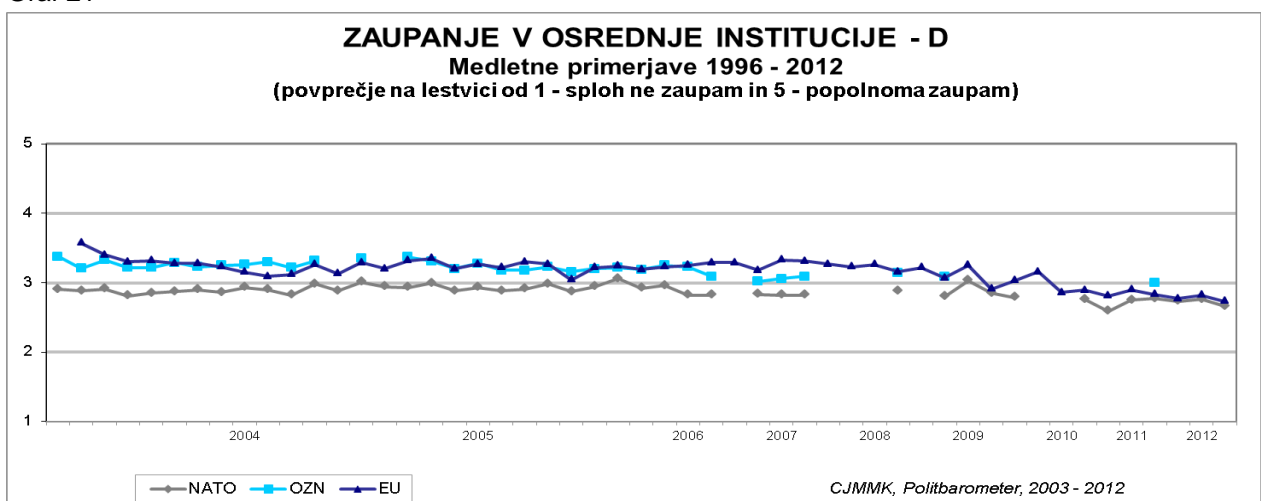
izrekajo tudi verni respondenti (nezaupanje: 39%/zaupanje: 28%). Le med preferenti NSI delež respondentov, ki izrekajo zaupanje (47%), preseže delež tistih, ki izrekajo nezaupanje (22%). Med preferenti SLS delež nezaupljivih (45%) močno presega delež zaupljivih (21%); podobno pa je tudi razmerje med preferenti SDS (zaupa: 27%/ne zaupa: 41%). Še posebej neugodno in izostreno je to razmerje med preferenti SD, med katerimi izreka nezaupanje kar štiri petine vseh (79%) in le neznatna skupina (6%) izreka zaupanje itd.

Graf 20

Graf 21 ponazarja dinamiko v izražanju zaupanja trem mednarodnim institucijam – OZN, NATU in EU. Tokrat smo v opazovanje vključili le zadnji dve ustanovi. Graf jasno nakazuje padajoči trend v izražanju zaupanja v obe ustanovi. Tak trend beležimo nekako od leta 2009 dalje – in zdi se, kot da je neustavljivi. To je brez dvoma odziv javnega mnenja na zaostrovanje ekonomske krize po eni strani ter izraz zavračanja akcij NATO – predvsem vsled udeležbe Slovenske vojske – v daljnih azijskih deželah.

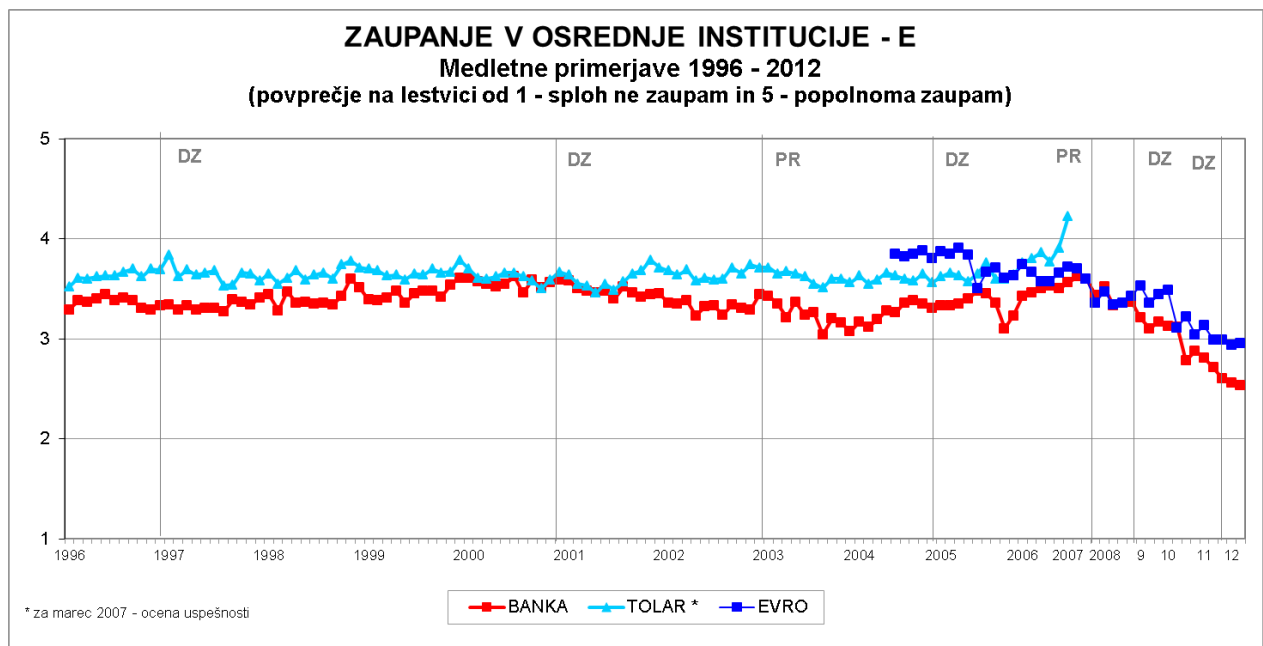
Graf 21

Graf 22 prikazuje rezultat meritev zaupanja v nacionalno valuto (tolar/evro) ter v Banko Slovenije skozi vse obdobje od leta 1995 dalje. Predvsem v času od 2005 naprej je očiten oster padajoči trend v izražanju zaupanja Banki Slovenije in evru. Glede na potek in

zaostrovanje finančne in gospodarske krize, v kateri se giblje Slovenija v zadnjem času, je tak trend razumljiv. Gre pa seveda za izrazito zaostren kritičen odziv javnosti na pojave v gospodarsko-finančnem sektorju, ki lahko dodatno prispeva k nestabilnosti in zaostrovanju krize. Nezaupanje v evro ter nezaupanje v banke se lahko izrazi v krčevitih spremembah v načinu ravnanja ljudi z denarjem in spreminjanju potrošniških oz. varčevalnih navad.

Graf 22

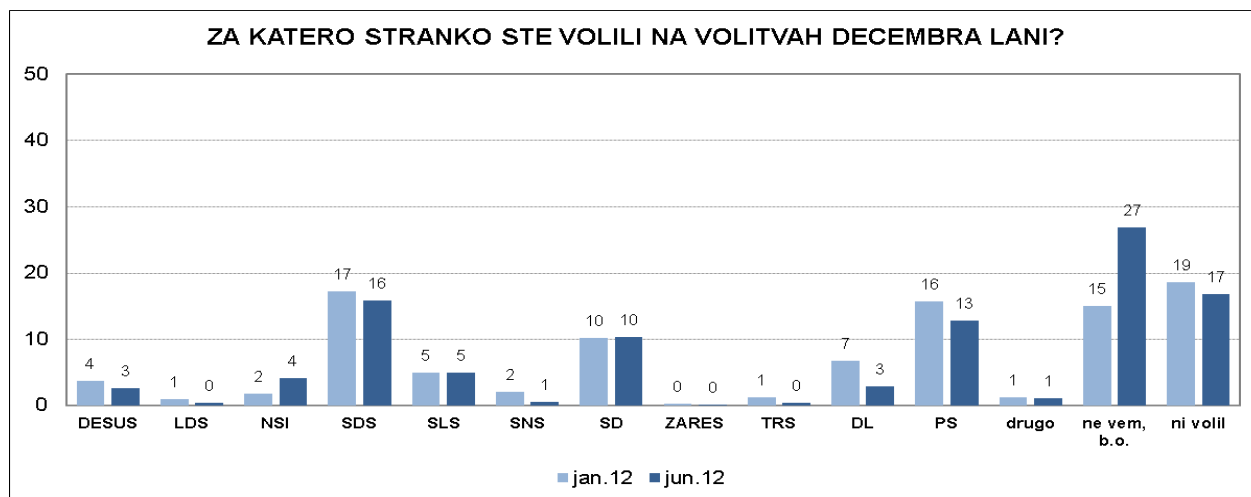
5.0 Strankarska opredeljevanja

V tem delu poročila so podane grafične predstavitev meritev opredeljevanja do strank (»bi volil«+ »najbližja mi je« = strankarske preference) ter opredeljevanja na t.i. levo-desni lestvici.

V grafih 23 do 32 so prikazani rezultati meritev na vprašanja »volil sem«, »bi šel na volitve«, »volil bi«, »strankarske preference« ter levo-desno »samoopredeljevanje«. Rezultati so prikazani v časovnem preseku od marca 2011 do aktualne meritve oz. v daljših retrospektivah, vsebujejo pa tudi aktualne izmere.

Rezultate meritev strankarskega opredeljevanja v času pred, med in po volitvah smo prikazali v obsežnejšem poročilu po januarski meritvi. Zato se na tem mestu in v tem poročilu omejujemo zgolj na grafične prikaze, ki o poteku strankarskega opredeljevanja dovolj nazorno govorijo sami zase.

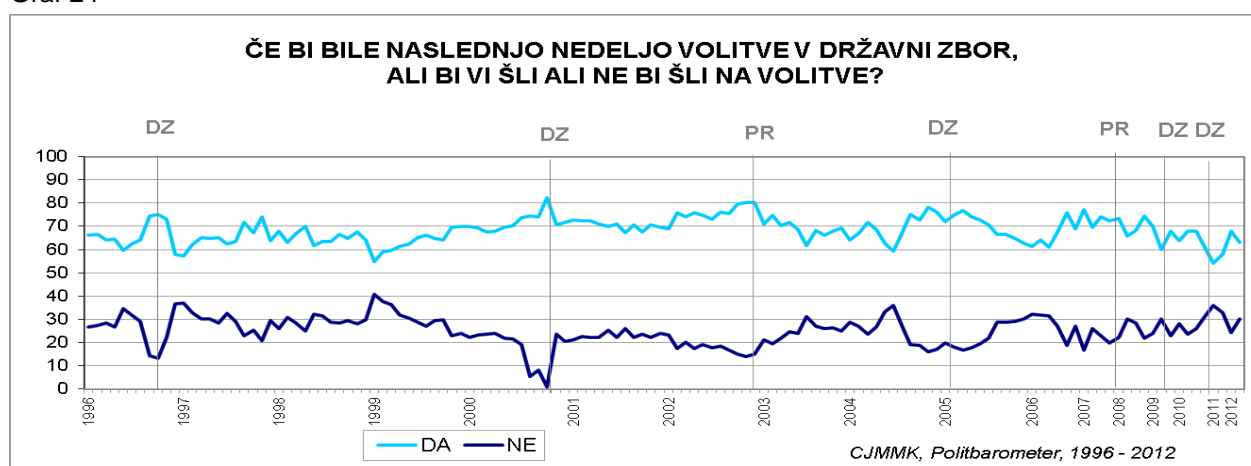
Graf 23

Graf 23 ilustrira izjave o volilnih ravnanjih decembra 2011. Drugi podatkovni niz na temo preteklih volitev še vedno ustreza osnovni konfiguraciji izida volitev. S tem smo pridobili podatke, ki jih lahko s pridom vključimo v analizo strankarskih opredeljevanj oz. prehodov v času iz povolilne situacije (januar letos) do danes.

Graf 24 ilustrira dinamiko »volilne pripravljenosti« respondentov skozi čas. Daljna retrospektiva jasno pokaže, da pripravljenost za volitve narašča s približevanjem volitev in po njih upada. To velja za volilne cikle predhodnih mandatov, medtem ko je bil za obdobje pred predčasnimi volitvami 2011 značilen upad »volilne pripravljenosti«. Le-ta je izrazito narasla šele tik pred volitvami, torej v zaključnem obdobju volilne kampanje. Zapisali smo že, da je k aktivaciji volilnega telesa tedaj prispeval nastanek oz. pojavljanje dveh novih »personalnih« strank.

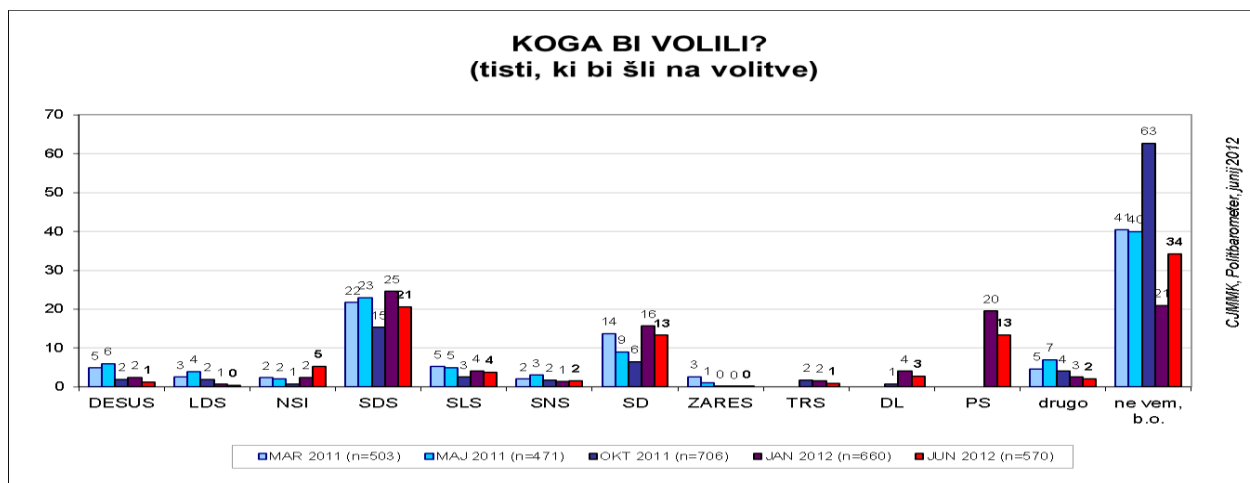
Graf 24

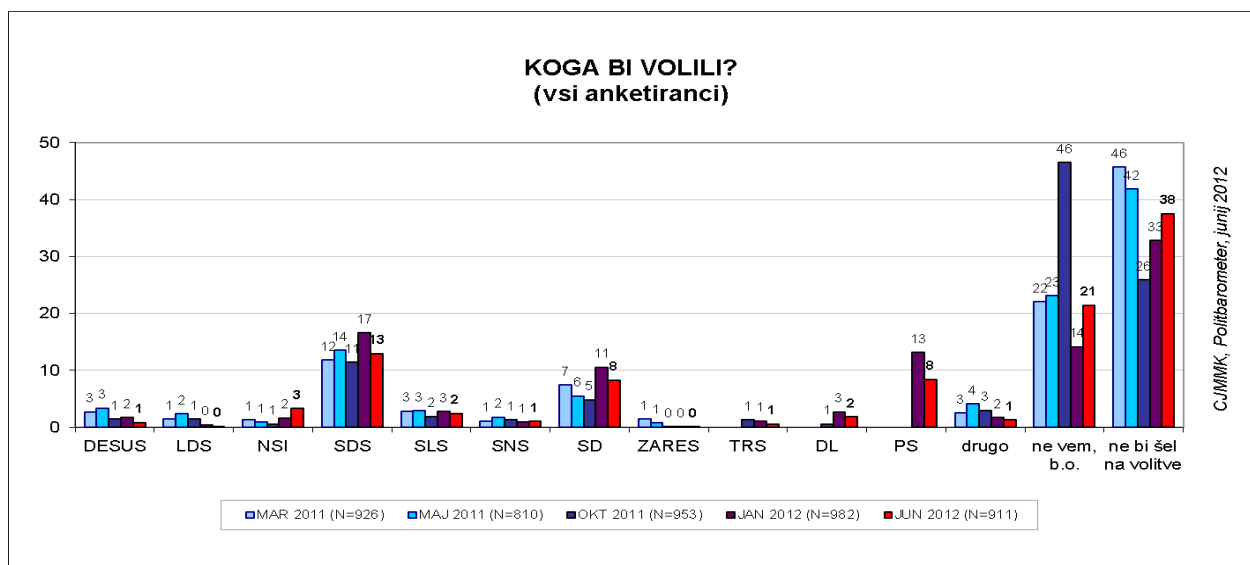
Grafa 25 in 26 ilustrirata odgovore na vprašanje »koga bi volil«. Iz obeh grafov razberemo, da je delež neopredeljenih v času januar-junij močno porasel. Hkrati razberemo, da je delež strankarskih opredelitev v prid treh ključnih strank v tem časovnem obdobju upadel. To velja

tako za SDS, pa tudi za SD in PS. Najizrazitejši upad »volivcev« opazimo pri PS (iz 20% na 13%).

Graf 25

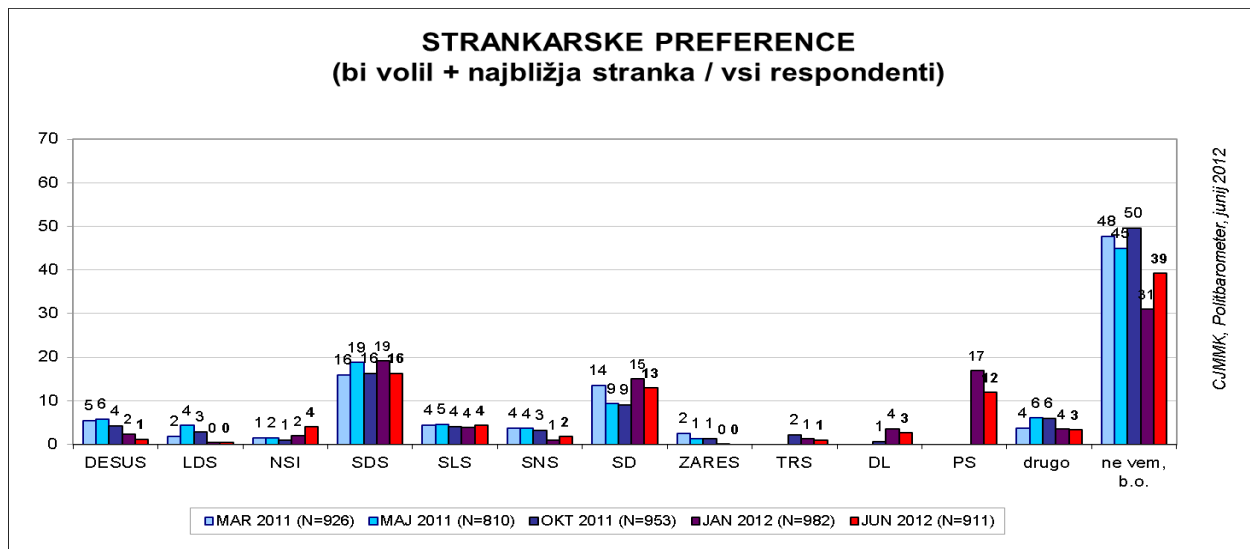

Graf 26

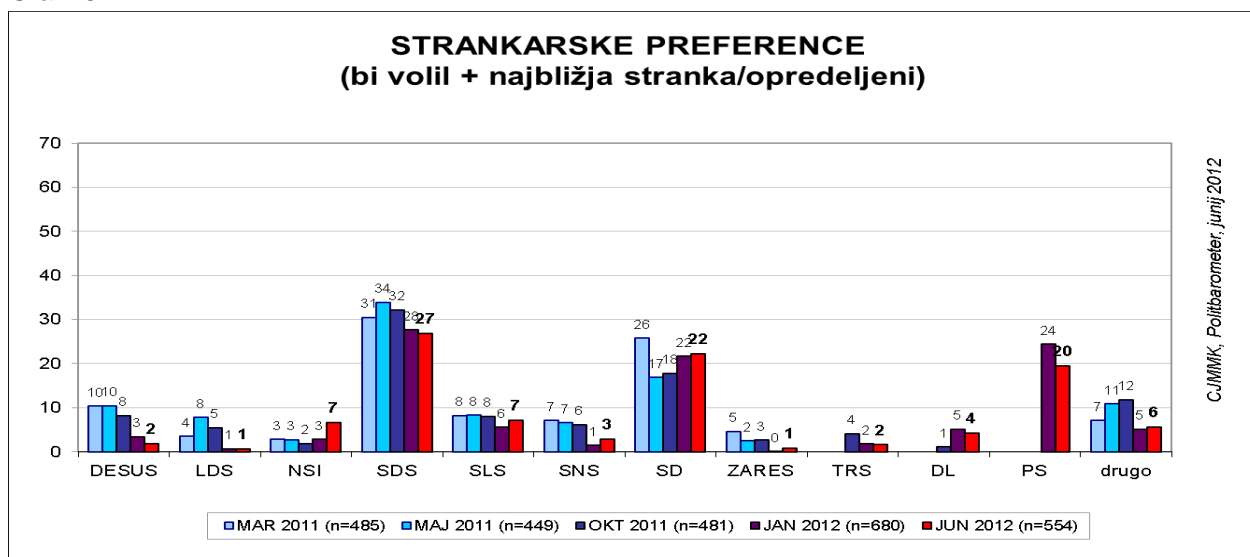

Grafa 27 in 28 prikazujeta stanje preferenčnega opredeljevanja, ko »volivcem« dodamo še strankam »bližnje« preferente. Konfiguracija preferenčnega polja ostaja nespremenjena. Pri tem izrazito izstopa povečan delež preferenčno neopredeljenih (graf 27), narasla podpora NSI (na 4% oz. 7% na neto ravni), izrazit upad podpore DESUS ter da DL vzdržuje ravnovesje na nizki ravni (3% oz. 4% na neto ravni).

Graf 27

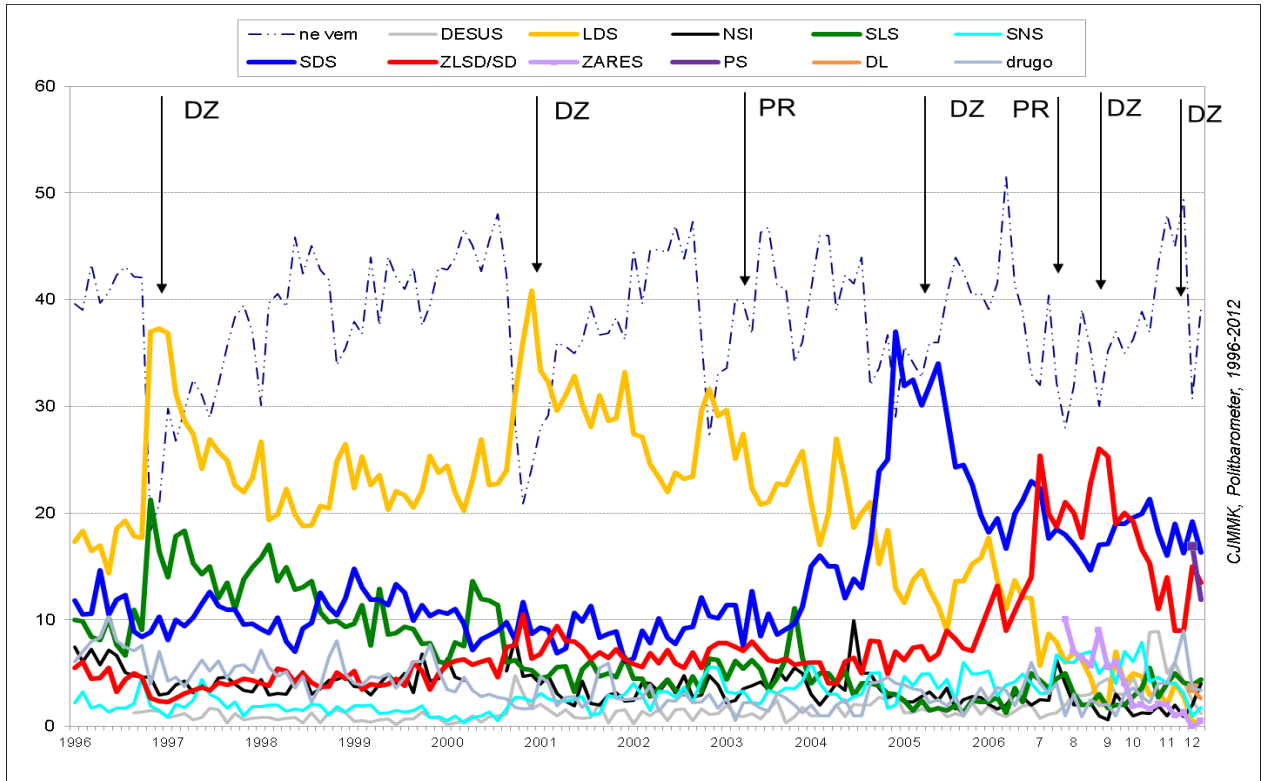

Graf 28

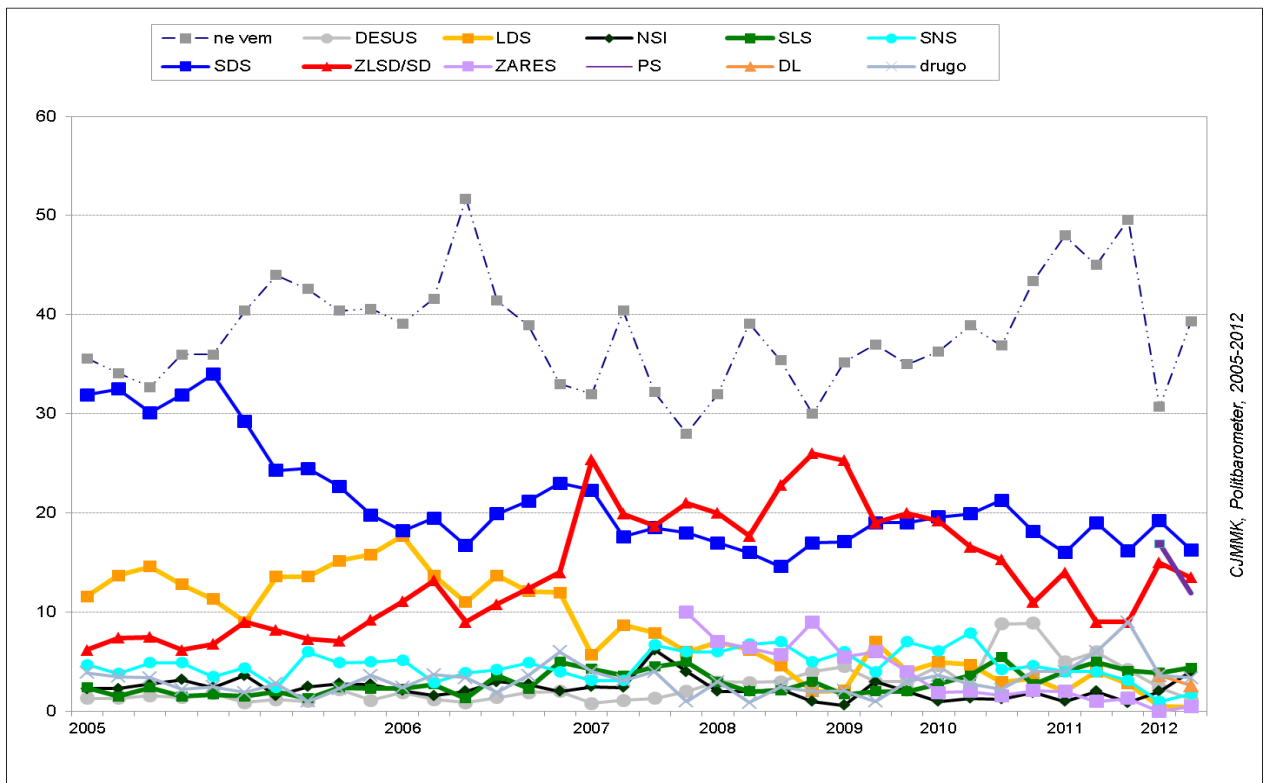

Celotna dinamika opredeljevanj v strankarskem polju je prikazana v grafih 29 in 30.

Graf 29 STRANKARSKE PREFERENCE 1996-2012

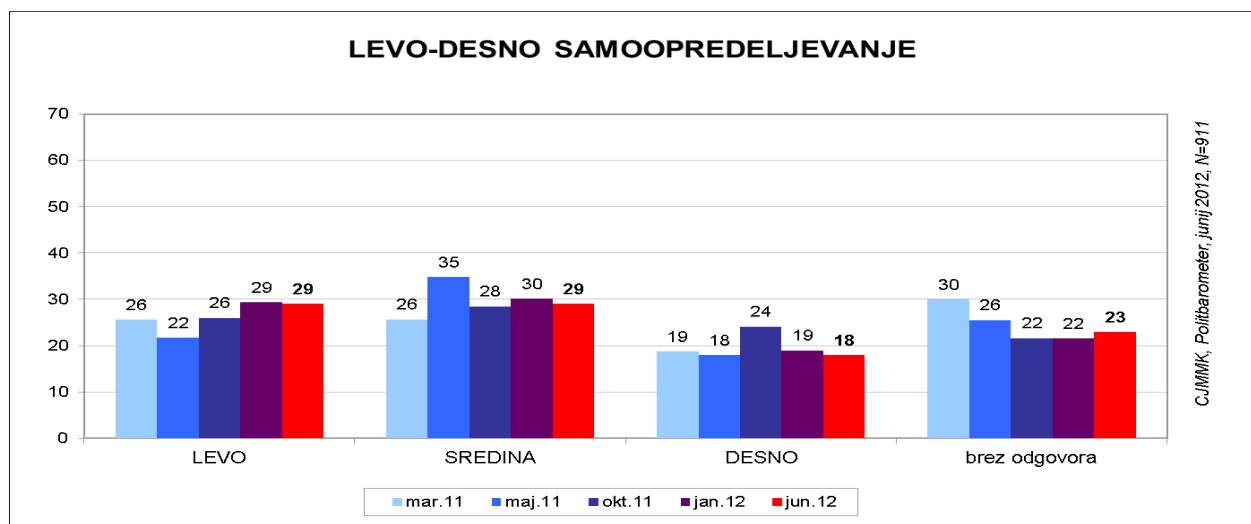

Graf 30 STRANKARSKE PREFERENCE 2005-2012

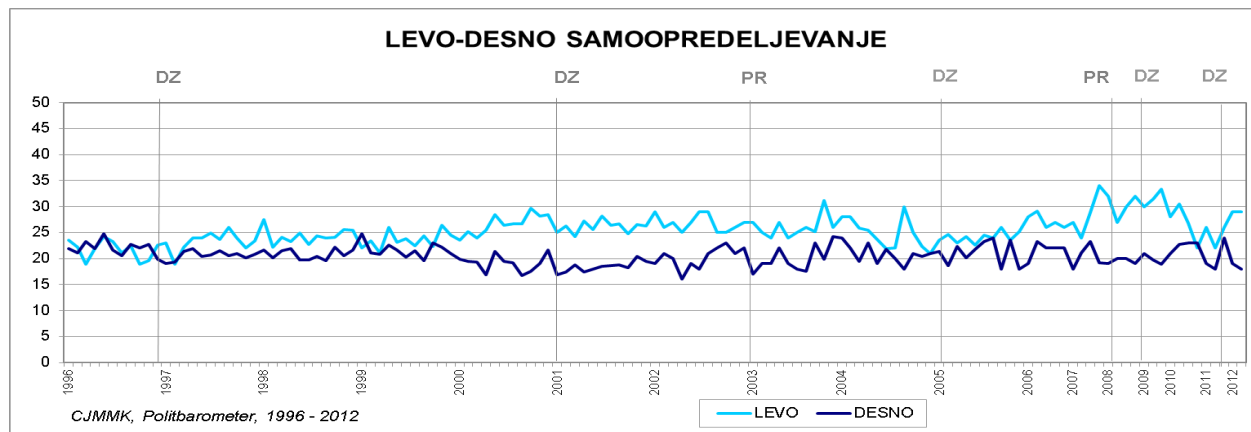

V grafih 31 in 32 so prikazane meritve na osnovi levo-desne lestvice v časovnem preseku ter bližnji in daljni retrospektivi. Iz grafa 31 lahko razberemo, da se v preseku maj 2011-junij 2012 povečuje in stabilizira delež levo samoopredeljenih (iz 22% na 29%) ter da se delež desno samoopredeljenih stabilizira na ravni med 18% in 19%; tudi delež sredinsko opredeljenih ostaja bolj ali manj stabilen na ravni 30%. Da je opredeljevanje na levo-desni lestvici učinkovito, kaže, da izven lestvice ostaja le slaba četrtina opazovanih, da pa gre za uporabno in veljavno nazorsko dimenzijo, pokažejo učinki njene analitske izrabe. Levo-desno samoopredeljevanje se v analizah v okviru Politbarometra vedno znova potrdi kot pomembna, določujoča analitska spremenljivka. Samoopredelitev za »levičarja« ali »sredinca« ali »desničarja« sovpada z opredeljevanjem respondentov do pomembnih nazorskih, vrednotnih in političnih vprašanj. To lahko ilustriramo tudi z vpogledom v analitično gradivo. Pokaže se, da se v okviru opazovanih socio-demografskih in nazorskih skupin pogosteje kot v povprečju (29%) kot »levi« opredeljujejo respondenti iz najstarejše skupine (33%), srednje (36%) ter višje in visoko izobraženi (46%), zaposleni v negospodarstvu (36%), upokojenci (35%), respondenti s področja Ljubljane in Maribora (46%!), neverni (51%) itd. Še posebej izrazito izstopa levo opredeljevanje med preferenti PS (59%) in SD (65%!). Več desno samoopredeljenih kot v povprečju (19%) pa razkrijemo med osnovnošolsko izobraženimi (22%), med samozaposlenimi (20%) in upokojenci (22%), med vernimi (29%) in še posebej med preferenti SLS (24%), SDS (50%) in NSI (54%!). Levo-desno samoopredeljevanje torej sovpada (korelira) s strankarskim preferenčnim ter nazorskim (verskim) opredeljevanjem. Za preferenta NSI je verjetno, da je veren in da se čuti desničarja; za preferenta SDS je verjetno, da se čuti desničarja.

Graf 31

Graf 32

6.0 Izbire med predsedniškimi kandidati

V januarskem PB 1/2012 smo prvič postavili vprašanje o izbiri med tedaj znanima kandidatoma: Danilom Türkem in Milanom Zverom. Meritev je pokazala, da je bil značilen del respondentov neopredeljen (28%), da so se preostali večinoma opredelili za Danila Türka (49%) in v manjši meri za Milana Zvera (23%).

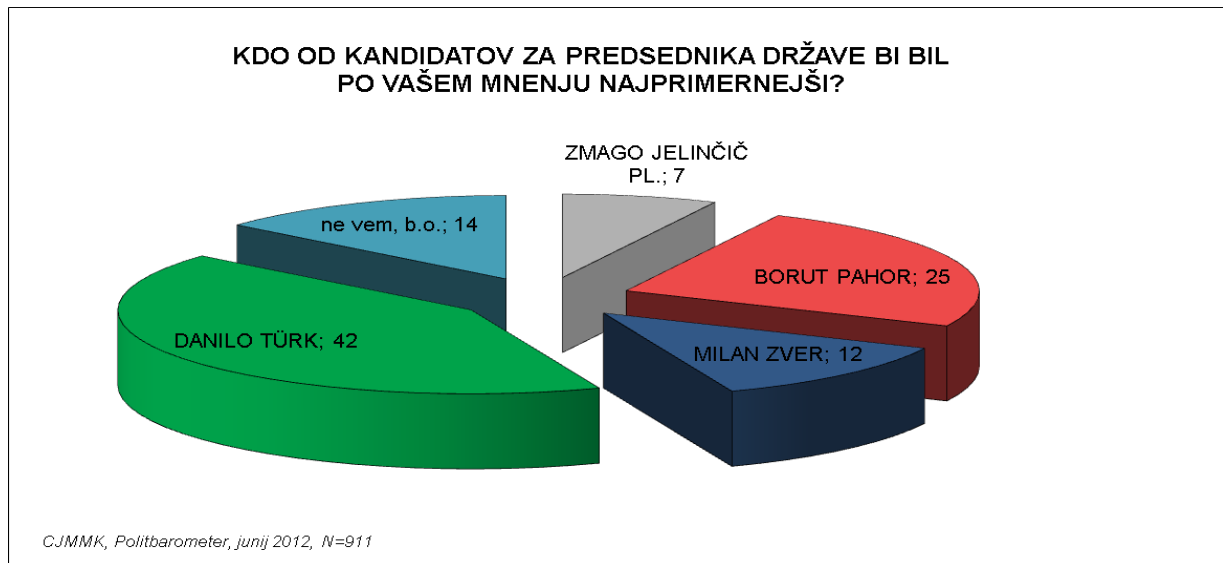
Glede na približevanje volitev, na jesen letos, smo vprašanje o izbirah v razširjeni obliki ponovili. Za znane štiri kandidate smo najprej postavili vprašanje o njihovi primernosti. Vprašanje je glasilo: »Kdo od kandidatov za predsednika države bi bil po vašem mnenju najprimernejši?«. Odgovori so prikazani v grafu 33. Največ izbir je prejel Danilo Türk (42%), sledi Borut Pahor (25%), za njima pa sta Milan Zver (12%) in Zmago Jelinčič (7%).

Vpogled v analizo pokaže izrazito prednost Danila Türka v vseh opazovanih skupinah tako glede na starost, izobrazbo, področje zaposlitve, tip bivalnega okolja, pa tudi glede na vernost oz. nevernost. V vseh teh skupinah Danilo Türk izstopa z največ izbirami, še posebej pa izstopa z visokimi deleži izbir med preferenti iz Ljubljane in Maribora (59%), med zaposlenimi v negospodarstvu (52%), med visoko in višje izobraženimi (51%) itd. Relativno prednost pa ohrani tudi med vernimi respondenti (36%) in še posebej med preferenti, ki ne podpirajo vlade Janeza Janše (56%), med levo samoopredeljenimi (65%) oz. sredinsko opredeljenimi (39%), med strankarsko neopredeljenimi (42%) in seveda med preferenti SD (58%) in PS (77%!).

Drugouvrščeni Borut Pahor po deležu izbir preseže Danila Türka le med respondenti, ki podpirajo vlado Janeza Janše (30%) ter med preferenti SDS (33%), SLS (49%) in DL (44%). Med preferenti SD po deležu izbir (30%) izrazito zaostaja za Danilom Türkem (58%). Zato pa izrazito prednjači po izbirah med preferenti DL (44%; Zver in Türk pa 18%). Profil podpornikov Boruta Pahorja, povzeto prikazan, zgleda takole: podpirajo ga (bolj kot v povprečju) preferenti s področja gospodarstva, samozaposleni, gospodinjje, podeželani in

meščani iz večjih mest, verni in versko neopredeljeni, podporniki vlade Janeza Janše, sredinsko in desno samoopredeljeni ter preferenti SDS, SLS in DL.

Graf 33

Z bistveno nižjo podporo (12%) izbir je umeščen Milan Zver. Na kratko prikazan profil njegovih podpornikov je: gre za respondente, ki podpirajo vlado Janeza Janše, so desno samoopredeljeni, so preferenti NSI in SDS ipd.

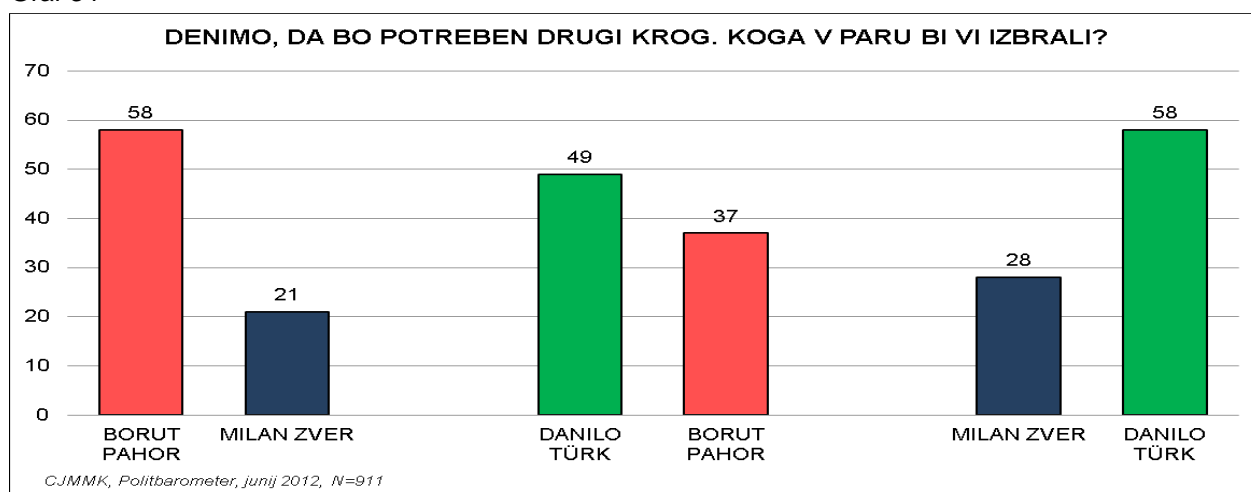
Zanimiv je še pogled na izbire preferentov strank. Predvsem je očitno naslednje:

- strankarsko neopredeljeni se v veliki večini (42%) odločajo za Danila Türka, v bistveno manjši meri (19%) pa za Boruta Pahorja. Preferenti NSI se pretežno (37%) odločajo za Milana Zvera, za njim pa se enakovredno uvrščata Borut Pahor (21%) in Danilo Türk (19%); med preferenti SDS se dva kandidata: Borut Pahor in Milan Zver uvrstita skupaj s po 33% izbir, sledi jima Danilo Türk z 20%. Med preferenti SLS je izrazit favorit Borut Pahor (49%), sledi Danilo Türk (20%) in Milan Zver (13%). Med preferenti SD je izrazit favorit Danilo Türk (58%!), sledi Borut Pahor s 30%. Med preferenti DL je izrazit favorit Borut Pahor (44%), Milan Zver in Danilo Türk se uvrstita skupaj (18%). In končno, med preferenti PS je edini favorit Danilo Türk (77%), daleč za njim pa se uvrsti Borut Pahor (17%).

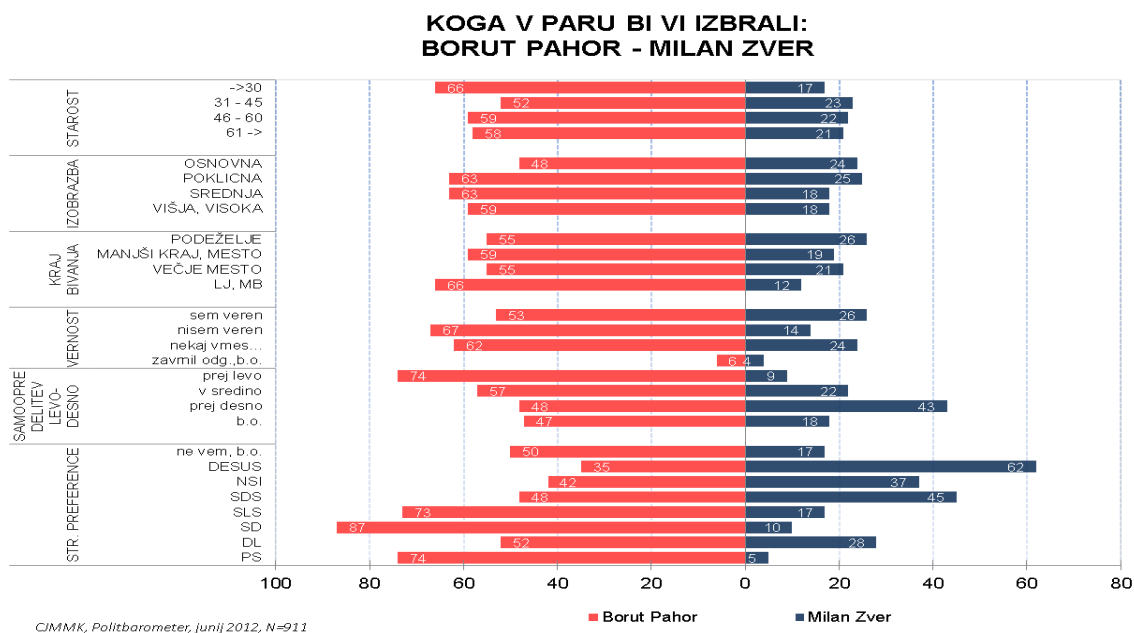
Prvemu, izbirnemu vprašanju, je sledilo troje vprašanj o izbirah med pari – ob predpostavki volitev v drugem krogu. V izbiro smo tako vključili pare Pahor-Zver, Türk-Pahor in Zver-Türk. Rezultati meritve so prikazani v grafu 34. Povsod, kjer se v paru pojavi, je Danilo Türk favorit z večjim deležem izbir. V paru Pahor-Zver je favorit Pahor. Zver v parnih primerjavah, kjer se pojavi, ni favorit, deležen je bistveno manj izbir. V grafih 35 do 37 so po parih prikazane podpore enemu oz. drugemu tekmecu glede na značilnosti podpornih okolij. Jasno so vidne izrazite prednosti, pa tudi izrazita zaostajanja v podporah, ki so jih deležni posamezni možni kandidati. Jasno je vidna tudi izrazita selektivna podpora glede na

strankarske preference oz. levo-desno samoopredeljevanje oz. glede na domnevno politično pozicijo vsakokratnega kandidata. Primerjave podpornih okolij v parih Pahor-Zver in Türk-Zver kažejo na izrazito politično, nazorsko opredeljevanje. Pokaže se nizka raven podpor kandidatu Zveru glede na protikandidata Türka oz. Pahorja na vseh vključenih socialno-strukturnih dimenzijah. Od teh dveh podob delno odstopi podoba opredeljevanj, prikazana v grafu 36, ki kaže na večjo izenačenost v deležih in tipih podpor obeh kandidatov po osnovnih socialno-strukturnih razsežjih. Hkrati pa se pokaže izrazita izdiferenciranost podpor v razsežju levo-desnega samoopredeljevanja in strankarskega preferenčnega opredeljevanja. Pahor je deležen izrazitejših podpor med desno opredeljenimi in še posebej med preferenti SDS, SLS in NSI. Tudi tu se potrdijo že prej opisane značilnosti podpornih okolij posameznih kandidatov, še posebej značilnosti podpornega okolja Boruta Pahorja.

Graf 34

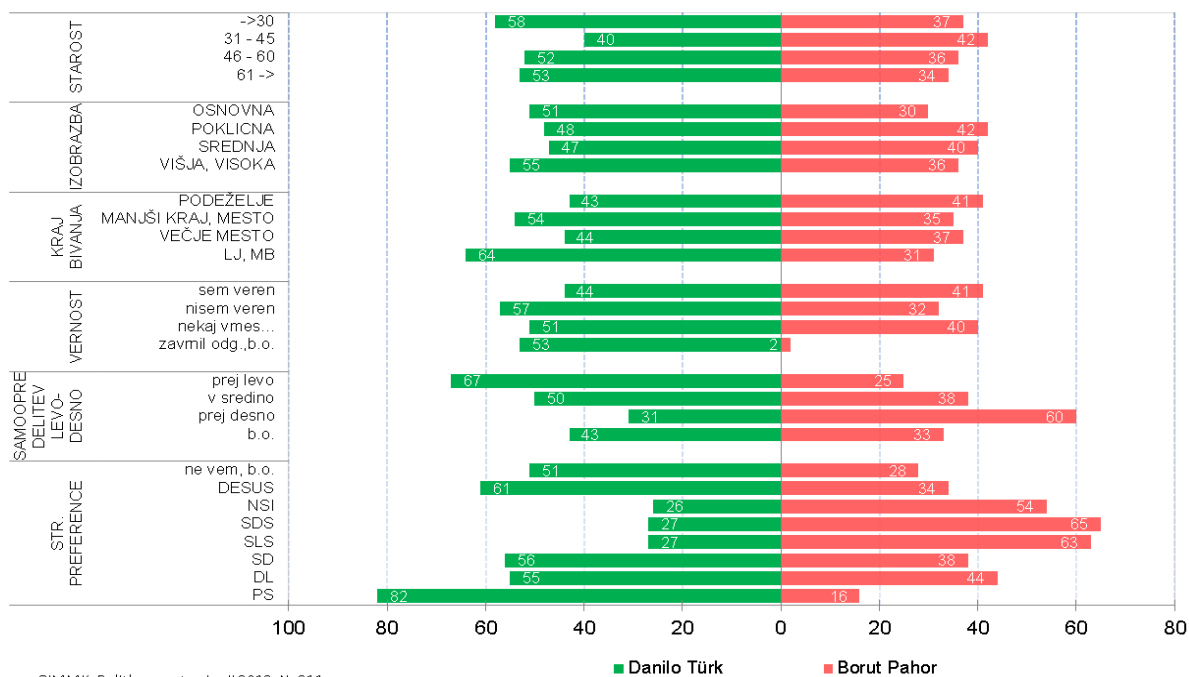

Graf 35

Graf 36

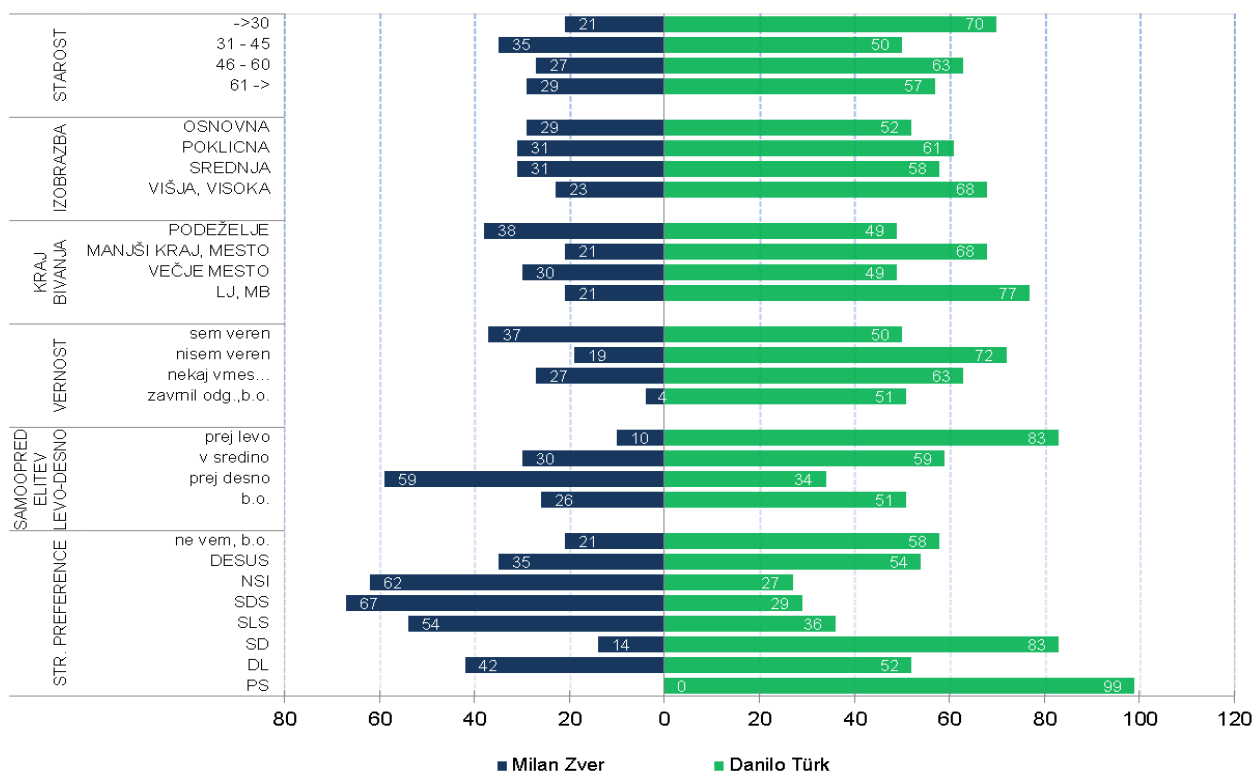
KOGA V PARU BI VI IZBRALI: DANILO TÜRK - BORUT PAHOR

CIMMK, Politbarometer, junij 2012, N=911

Graf 37

KOGA V PARU BI VI IZBRALI: MILAN ZVER - DANILO TÜRK

CIMMK, Politbarometer, junij 2012, N=911

Tabela 1 ilustrira kumulacijo izbir treh predsedniških kandidatov. Odgovore na prvo vprašanje o »najprimernejšem« in nadaljnje izbire v parih so sešteti in prikazani v tabeli 1. Vsak od kandidatov je imel enako možnost: 0 – da ni bil izbran; 1 – 3 bil izbran enkrat, dvakrat oz. trikrat. Trikratna izbira pomeni veliko trdnost glede izbire kandidata. Prikaz v tabeli ilustrira razporeditev dveh oz. treh izbir za tri kandidate med preferenti političnih strank. Seveda strankarska opredeljenost ni edini kriterij opredeljevanja do kandidatov. Že prej smo pokazali, da opredeljevanje sodoločajo tudi socialno statusne in druge nazorske dimenzije.

Tabela 1: Opredelitve za predsedniške kandidate – seštevek dveh oz. treh izbir

Preferenti strank N=	Milan Zver		Borut Pahor		Danilo Türk	
	2+3 izbire	3 izbire	2+3 izbire	3 izbire	2+3 izbire	3 izbire
neopred. 341	11	7	24	7	46	40
NSI 37	37	37	28	17	19	19
SDS 149	40	30	34	31	23	19
SLS 40	17	10	55	49	21	20
SD 123	6	5	34	29	60	54
DL 24	18	18	44	44	38	18
PS 108	0	0	17	16	82	77
skupaj 911	15	11	28	33	48	40

*Preferenti DESUS in SNS niso prikazani zaradi premajhnih preferenčnih skupin

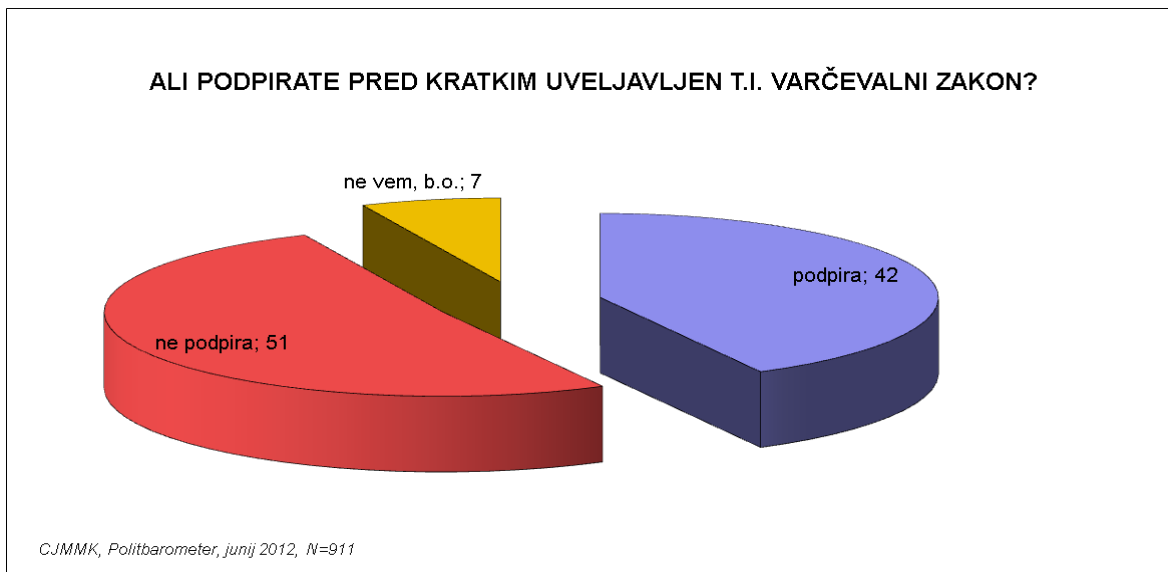
Zelena in rumena polja v tabeli označujejo pripisane prednosti posameznim kandidatom med preferenti strank. Iz tega sledi, da je Danilo Türk favorit strankarsko neopredeljenih, preferentov SD, PS v omejenem, deloma pa tudi med preferenti SLS in DL. Borut Pahor je favorit preferentov SLS in DL, podredno pa tudi SDS, SD, NSI, neopredeljenih in PS. Milan Zver je favorit preferenčnih skupin NSI in SDS. Primerjava med umestitvijo treh kandidatov jasno kaže visoko prednost, s katero v volilno kampanjo vstopa Danilo Türk, sedanji predsednik republike.

7.0 Aktualna vprašanja

Tokrat smo v tem okviru postavili dvojje vprašanj:

- prvo se nanaša na Zakon o usklajevanju javnih financ. Vprašanje je glasilo: »Ali podpirate pred kratkim uveljavljen t. i. varčevalni zakon?«. Odgovori so prikazani v grafu 38. Dobra polovica vseh vprašanih (51%) se je izrekla, da zakona »ne podpira«; dobri dve petini vseh (42%) pa se je izrekla, da zakon podpira. Vsega neznamen del vprašanih (7%) je ostal ob vprašanju neopredeljenih.

Graf 38

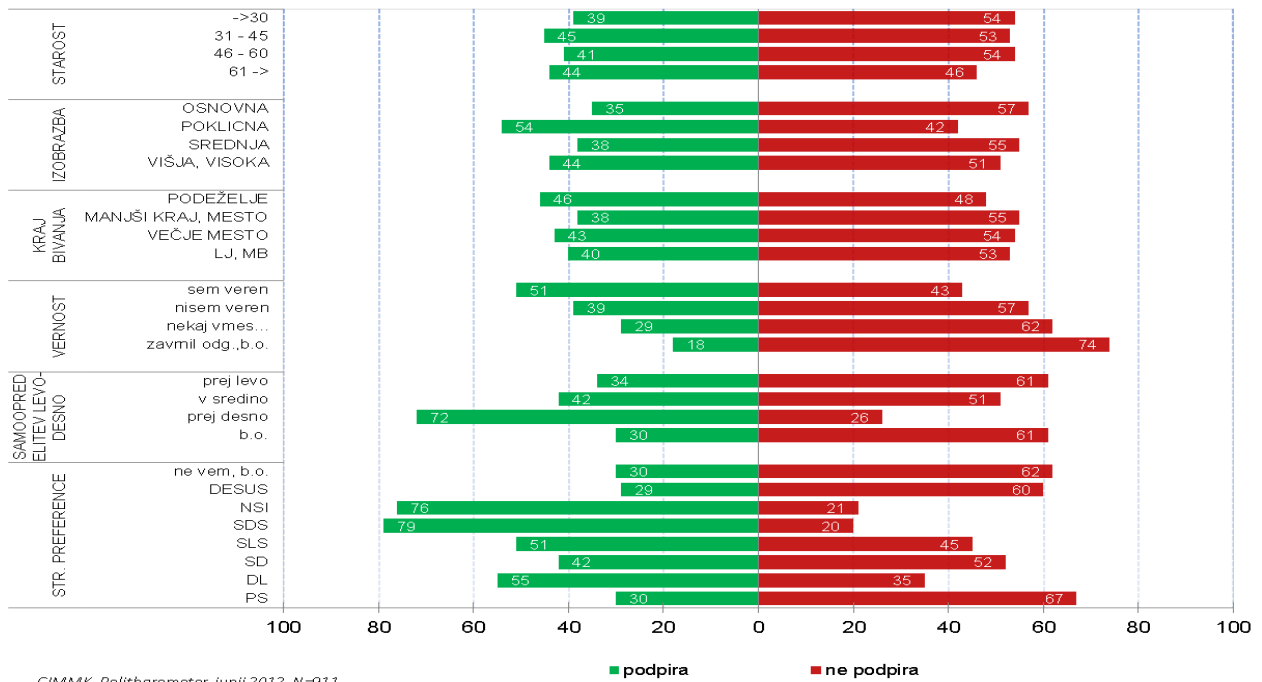

Analiza (graf 39) pokaže, da se deleži podpor in nepodpor umeščajo nekako skladno s povprečjem po starostnih skupinah, pa tudi po izobrazbenih skupinah in glede na tip naselja. Bolj »razgibano« slika v opredeljevanju pa pokaže preizkus glede na vernost, glede na levo-desno samoopredeljenost in strankarske preference. Predvsem se zopet – vedno znova – potrdi, da se skupina vernih odloča skladneje z odločitvami sedanje vlade, neverni pa le-te bolj odklanjajo. To še bolj izstopa med levo in desno samoopredeljenimi. Levo in sredinsko opredeljeni varčevalni zakon izraziteje odklanjajo, desno opredeljeni pa mu izrazito pritrjujejo. Slednje pa velja tudi za preferente NSI in SDS, medtem ko so preferenti SLS in DL v odnosu do zakona bolj zadržani. Izrazito odklanjanje zakona pa opazimo med preferenti PS, pa tudi SD.

Zakon torej nima široke, obče podpore, čeprav bi seveda ne mogli trditi, da je celoten delež podpore (42%) majhen.

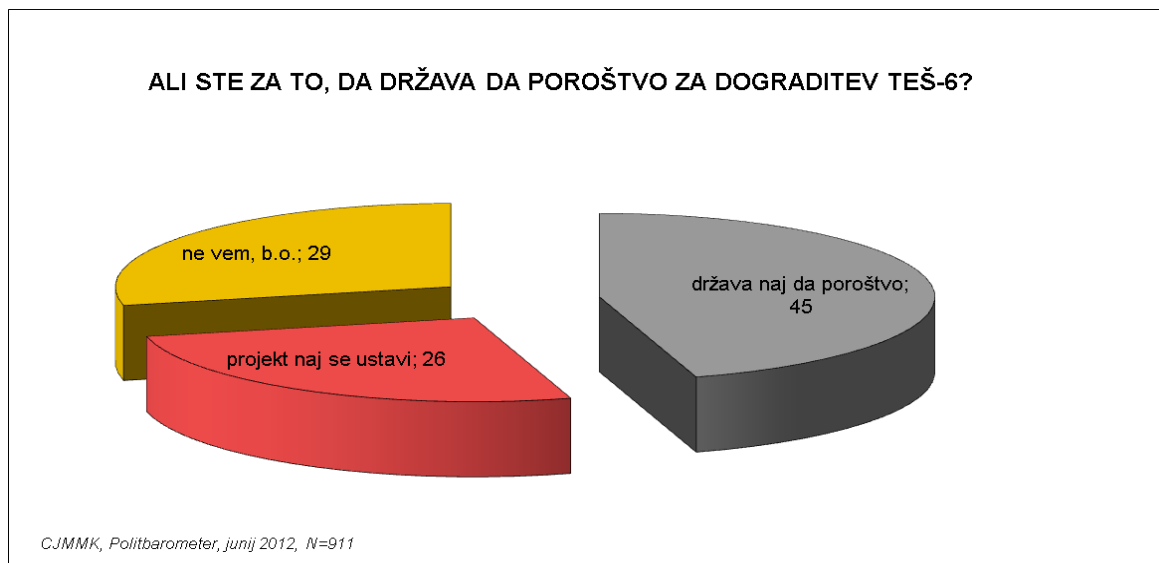
Graf 39

ALI PODPIRATE PRED KRATKIM UVELJAVLJEN T.I. VARČEVALNI ZAKON?

Drugo vprašanje, ki smo ga v tem okviru postavili, je v povezavi z zagotavljanjem državnega poročstva za pridobitev kredita za izgradnjo TEŠ6. Vprašanje je glasilo: »Ali ste za to, da država da poročstvo za dograditev TEŠ6?«. V grafu 40 prikazani deleži podpor govorniki o tem, da večina respondentov (45%) podpira državno poročstvo za pridobitev kredita, dobra četrtina vseh (26%) meni, da naj država ne da poročstva in da naj se projekt ustavi; skorja tri desetine (29%) respondentov ostaja ob vprašanju neopredeljenih.

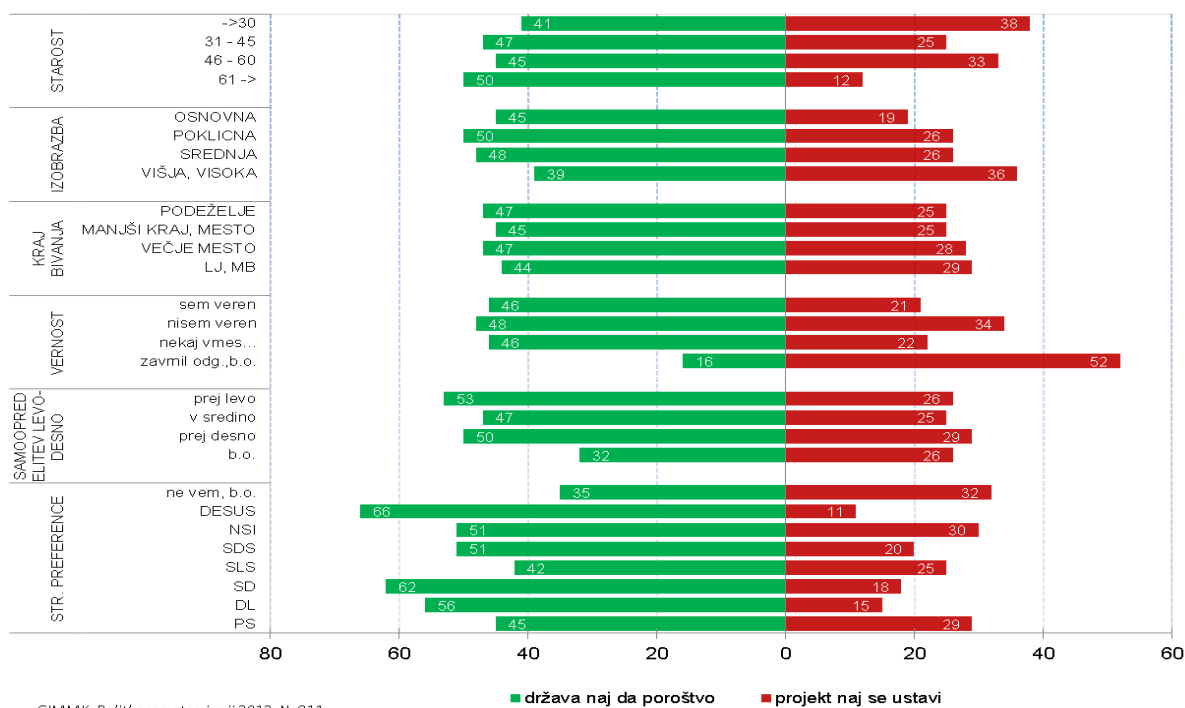
Graf 40

Analiza, prikazana v grafu 41 pokaže, da je izrekanje v prid poročstva enakomerno prisotno bolj ali manj v vseh opazovanih skupinah, tako glede na starost, izobrazbo, tip bivalnega okolja, pa tudi glede na vernost in levo-desno opredeljenost. Celó v opredeljevanju po preferenčnih skupinah posameznih strank so odstopanja manj izrazita. Preferenti vseh strank se v veliki meri oz. pretežno odločajo v prid odobritve poročstva za kredit TEŠ6. Pogled v opredeljevanje pokaže, da iz povprečij vidneje izstopajo le tri skupine, ki so do odobritve kredita bolj zadržane. To so respondenti, mlajši od 30 let (38%), skupina višje in visoko izobraženih (36%), skupina brezposelnih (40%) itd.

Graf 41

ALI STE ZA TO, DA DRŽAVA DA POROŠTVO ZA DOGRADITEV TEŠ-6?

CIMMK, Politbarometer, junij 2012, N=911